

Forbrugerrådet Tænk

TEMA

**Certificeret
palmeolie
gør ikke nok
for miljøet**

TEST

Dåsetomater
Kemi i kagepapir
Anticellulitis-cremer
Eltandbørster
Støvsugere

Forbrugerrådet Tænk

Stop billethajerne

Det var i sommeren 2010, at Roskilde Festival første gang advarede om, at firmaet Viagogo solgte festivalbilletter til overpriser i strid med dansk lovgivning.

Året efter skred Musikhuset Aarhus til politianmeldelse af firmaet, og siden har en stribe danske koncertsteder, festivaler og officielle billetudbydere meldt Viagogo til politiet.

Også medierne har sat kritisk lys på billetthajerne. Journalister har blandt andet dokumenteret, at Viagogos egne medarbejdere har opkøbt billetter til videresalg, og at der fra udlandet, tilsyneladende organiseret, opkøbes store partier af billetter til populære events i Danmark. Billetter, der efterfølgende sælges til overpriser på Viagogos hjemmeside.

Hos Forbrugerrådet Tænk får vi løbende henvendelser fra frustrerede forbrugere, der blandt andet har oplevet, at deres alt for dyrt indkøbte billetter har vist sig at være falske. Flere af de historier har vi fortalt her i dit medlemsmagasin.

Den journalistiske dækning har gennem årene affødt en række folketingsspørgsmål (til den sidende minister). Skiftende ministre har i svar til Folketinget forklaret, at det er svært at stoppe hjemmesider, og at virksomheden ligger uden for myndighedernes rækkevidde.

Politiet har henlagt deres efterforskning i forbindelse med de mange anmeldelser, blandt andet med henvisning til at de ikke kan dokumentere, at Viagogo er andet end en platform, der blot formidler salg af billetter.

Groft sagt er der intet sket siden den første politianmeldelse af Viagogo for næsten syv år siden, og der er formentlig forbrugere, som bliver snydt af Viagogo og lignende firmaer, mens du læser disse linjer.

Nu må nok være nok.

Derfor har vi i Forbrugerrådet Tænk indgået en alliance med en lang række af landets festivaler, spillesteder og officielle billetudbydere. Sammen har vi netop sendt en appel til justitsministeren, erhvervsministeren og kulturministeren om at gå ind i sagen.

Det har kæmpestore konsekvenser, at billethajerne kan boltre sig frit i Danmark. For den enkelte forbruger, der bliver snydt. For koncertstederne, der møder frustrerede forbrugere ved indgangen med en falsk billet i hånden. Og for alle danskeres muligheder for at få råd og adgang til at deltage i koncerter og andre kulturarrangementer.

Indrømmet, det er ikke let at stoppe professionelle billethajer, og det er svært at håndhæve dansk lovgivning over for udenlandske firmaer. Men hvor der er vilje, er der forhåbentlig vej, og vi appellerer til politikerne om, at de nu må tage livtag med virksomheder, som fra deres hovedkvarterer i udlandet åbenlyst bryder loven til skade for kulturliv, forbrugere og erhvervsdrivende.

Samtidig vil vi i alliancen, igen, advare mod at købe billetter hos Viagogo og lignende virksomheder. Du risikerer at komme til at betale alt for meget for din billet, og du risikerer, at den er ubrugelig. Viagogo er, med andre ord, Via-no-go.

Har du tænkt over, at udenlandske billethajer i årevis har snydt danske forbrugere? Det har vi, og sammen med festivaler, koncertsteder og billetbureauer siger vi: Stop billethajerne!

Med venlig hilsen
Anja Philip,
formand

Forbrugerrådet Tænk,
Fiolstræde 17 B,
Postboks 2188,
1017 København K.
Tlf. 7741 7777.

PRODUKTION
Benjamin Creative.

TRYK
Aller Tryk.

Bedst i Test er Forbrugerrådet Tænks ultimative anbefaling af et produkt. Det er forbrugernes hjælp til at vælge det bedste produkt på markedet.

Godt Køb er Forbrugerrådet Tænks anbefaling af produkter med en rimelig til god kvalitet og pris. Til de prisbevidste forbrugere.

Undgå-stemplet sættes på produkter, der i Forbrugerrådet Tænks test er dumpet på alvorlige parametre, eksempelvis sikkerhed eller uønsket kemi.

UDGIVELSE
Forbrugerrådet Tænk udkommer i 2018 i uge 20, 25, 32, 36, 42, 47 og 51.

Forbrugerrådet Tænk Penges udkommer i 2018 i uge 18, 23, 34, 40 og 49.

KONTAKT

Læserbreve og kommentarer: red@fbr.dk.
Abonnement og adresseændring: medlemservice@fbr.dk.
Telefonisk åbningstid 9-12 på alle hverdage.
Medlemsrådgivning: medlem@fbr.dk.
Telefonisk åbningstid 9-15 på alle hverdage.

MAGASINET

Ansv. chefredaktør: Claus Dithmer.

Forbrugerrådet Tænk er Forbrugerrådet Tænks medlemsblad, og vi optager ikke annoncer. Alt materiale er ophavsretligt beskyttet. Som medlem må du kopiere, udskrive og downloade materiale til eget brug, men materialet må ikke deles med andre på sociale medier eller på anden vis. Redaktionel gengivelse af artikler og skemaer samt enhver kommerciel brug af oplysninger fra magasinet og tænk.dk må kun finde sted med tilladelse fra Forbrugerrådet Tænk. Krænkelser af disse rettigheder kan blive retsligt forfulgt.

PRISER

Medlemskab:
1 md.: 52 kr.
6 mdr.: 312 kr.
12 mdr.: 624 kr.
Prisen forudsætter tilmelding til Betalings-service eller automatisk kortbetaling.
1 andre tilfælde:
6 mdr.: 343 kr.
12 mdr.: 686 kr.

REDAKTION

Chefredaktør
Claus Dithmer
cld@fbr.dk

Mediedirigent
Anne-Katrine Nørholm
akn@fbr.dk

Redaktionschef
Lars Nøhr
larsna@benjamin.dk

Redaktionschef
Tage Majland
tagem@benjamin.dk

Art director
Bjørn Nørbo
bjornna@benjamin.dk

TEST

Testchef
Hanne Damsted
hdv@fbr.dk

Projektleder
Thorben Bayer
tba@fbr.dk

Projektleder
Stine Müller
sm@fbr.dk

Projektleder
Lars Baadsgaard
lab@fbr.dk

Projektleder
Gitte Sørensen
gs@fbr.dk

Projektleder
Christel Sogaard
csk@fbr.dk

Projektleder
Mikkel William Nielsen
mwn@fbr.dk

Projektleder
Peter Skjold
psk@fbr.dk

Projektleder
Ilyas Dogru
ild@fbr.dk

Markedsresearcher
Mariane Andersen
maa@fbr.dk

Markedsresearcher
Lisette Olsgaard
lol@fbr.dk

TEMA: PALMEOLIE

- 12 Bæredygtig palmeolie er ikke godt nok**
Øget produktion af palmeolie belaster miljøet, og bæredygtig palmeolie gør ikke stor nok forskel, mener Forbrugerrådet Tænk.
- 16 Muligt, men svært at undgå palmeolie**
Palmeolie optræder i mange former i mange produkter, og det kræver en særlig tilgang, hvis man vil undgå olierne.
- 17 Palmeolie er ikke en sund olie**
Palmeolien er mindre skadelig end det hærdede fedt, som olien erstatter, men det gør den ikke til en sund olie.

TEST

07 Dåsetomater	04 Kort nyt
25 Kemi i kagepapir	47 Medlemmerne spørger
30 Anticellulitis-cremer	51 Afgørelser fra ankenævn
34 Eltandbørster	
38 Støvsugere	

ARTIKLER

- 18 Vandmåler afslørede læk**
En fjernaflæst vandmåler afslørede skjult læk på vandrør.
- 20 Sunde snacks med sukker og fedt**
Tørret frugt og nødder indeholder store mængder fedt og sukker.
- 22 Lad dig ikke friste af billethajen**
Det kan virke fristende, når du finder billetter til salg til den udsolgte koncert, men pas på.
- 26 Den digitale assistent lytter med**
Digitale assistenter er store i USA, og de kan snart tale dansk.
- 32 Passagerer oplyses stadig ikke om ret til mad og drikke**
Trods EU-krav siden 2009 oplyser to ud af tre trafikkselskaber ikke om retten til gratis mad og drikke ved forsinkelser.
- 42 Nye mælketyper vælter frem**
Engang var der kun sød- og skummetmælk. I dag bugner hylderne af forskellig mælk.
- 44 Skal du være vagtsom over for parallelimporterede varer?**
Derfor er parallelimporterede varer billigere, men er der et problem?

Kort nyt

NYHEDSREDAKTØR

TAGE MAJLAND (TAM)

REDAKTION

ANNETTE BIRCH (ABI)

CHRISTEL SØGAARD KIRKEBY (CSK)

Du vil (måske) kunne tage DR med på ferie

TELE

Du vil måske i fremtiden kunne se din fodboldkamp eller håndboldkamp live på DR, selv om du er på ferie i Paris. Det har der indtil nu været blokeret for, hvis du var uden for Danmark.

DR har efter Forbrugerrådet Tænks forespørgsel i forrige nummer nærmere undersøgt, hvilke begrænsninger der er for, at forbrugerne kan streame DR live i udlandet. Det har blandt andet drejet sig om ophavsrettigheder.

Herefter konkluderer DR, at brugerne på rejser inden for EU ifølge en ny forordning bliver betragtet, som om de stadig er hjemme i deres eget land. Dermed vil der ikke være tale om en krænkelse af ophavsrettigheder, hvis man lader dem se det samme som i hjemlandet.

Det forudsætter, at DR udvikler DRTV til via et login at kunne verificere, hvor brugeren bor.

“Da rettighedsspørgsmålet nu er afklaret, skal vi have undersøgt, hvordan vi smidigt og uden unødige gener for brugen af DRTV kan verificere, hvor vedkommende bor. Det tager vi med ind i det udviklingsarbejde, som vi er i gang med i lanceringen af et nyt DRTV. Men det er for tidligt at sige noget om, hvordan løsningen bliver, eller hvornår det kommer. En stor del af indholdet på DRTV kan allerede i dag tilgås fra udlandet,” siger Anders Kappel, der er chef for DRTV og radiostreaming.

Forbrugerrådet Tænk er glad for udmeldingen.

“Det vil klart være et fremskridt for danske forbrugere, hvis vi kan streame fra DR.dk på ferier i udlandet. Men vi må opfordre DR til at etablere en løsning, der kun nødvendiggør brug af login, når man vil se ophavsretsbeskyttet materiale i udlandet, så vi undgår, at det ene problem - adgang fra udlandet - løses ved at skabe et andet problem - mere bøvl adgang til DR.dk, også når vi er hjemme i Danmark,” siger vicedirektør Vagn Jelsøe for Forbrugerrådet Tænk. *abi*

Hver anden bodylotion i test er fri for uønsket kemi

SUNDHED

Bodylotion kan indeholde uønsket kemi, som for eksempel er mistænkt for at være hormonforstyrrende. Men der er også mange gode valg på markedet, viser Forbrugerrådet Tænk Kemis test.

24 ud af 54 undersøgte cremer er fri for parfume, allergifremkaldende konservering og stoffer, som er mistænkt for at være hormonforstyrrende. En stor del af dem er svanemærket.

I otte bodylotions blev der til gengæld fundet parabener, BHT og cyclopentasiloxane, som er mistænkt for at være hormonforstyrrende.

Kemikalier kan optages gennem huden, og bodylotions bruger du måske dagligt i relativt store mængder. Samtidig er det et produkt, der bliver på huden i lang tid.

Risikoen for, at du optager uønsket kemi gennem huden, er derfor langt større end ved produkter, du bruger i små mængder, eller som du vasker hurtigt af. *csk*

Brug Forbrugerrådet Tænk Kemis gratis app Kemiluppen til at tjekke kemi i plejeprodukter: www.kemiluppen.dk

Veganske 'æg' kan virke vildledende

MARKEDSFØRING

Føtex har introduceret såkaldte veganer-æg, der ikke kommer fra en høne, men i stedet er produceret af alger, skriver onlinemediet Finans.

Det støder på kritik fra Forbrugerrådet Tænk, der mener, at produktet kommer i karambolage med reglerne ved at stå sammen med de traditionelle æg i butikkerne.

“Vi vurderer, at det er vildledende. Det er ikke sikkert, at man ved, hvad man køber. Jeg tror sagtens, at man vil kunne tro, at det er traditionelle æg, man køber - især i forhold til traditionelle forbrugere,” siger seniorrådgiver Camilla Udsen.

Det er både forkert, at produktet bliver kaldt æg, at emballagen minder om traditionelle æggebakker, at der er afbildet en høne og to kyllinger på bakken, og den er også gal med mærkningen.

“Mærkningen skal være på dansk, og vi vil opfordre til, at man gør det mere tydeligt, hvad der er tale om,” siger Camilla Udsen.

Føtex anerkender, at der skal ændres på indpakningen af produktet, så mærkning og emballage er i orden, og det har supermarkeds kæden en dialog med sin danske importør om.

Camilla Udsen påpeger, at flere veganske og vegetariske produkter prøver at ligne traditionelle produkter. Derfor er det meget vigtigt at være opmærksom på vildledning. *tam*

29 procent er prisen steget på mælk med lavt fedtindhold siden 2015, mens letmælk og sødmælk er steget med 23 procent. Smørprisen er steget med 17 procent. Det viser tal fra Danmarks Statistik.

Læs om traditionelle og nye typer mælk på side 42.

← Det kan være bøvlet at skifte leverandør af bredbånd, så man ikke får det gjort - og det går ud over konkurrencen og priserne.

sigt, men det behøver man ikke at vente på. Vi har allerede testet antennekvaliteten af mobiltelefoner, og det har myndighederne også. Mobilbranchen burde allerede nu benytte sig af de eksisterende testresultater,” siger Martin Salamon.

Branche støtter info om antennekvalitet

Teleindustrien, der er brancheorganisation for teleselskaberne, er enig i, at det burde være mere gennemsigtigt for forbrugerne, hvilken antennekvalitet de betaler for.

“Vi har længe argumenteret for, at man på EU-niveau burde have en mærkningsordning, så det bliver helt gennemsigtigt, hvad forbrugerne kan vælge imellem. Det ville også være super, hvis der allerede er testresultater, som producenterne kunne offentliggøre,” siger Jakob Willer, der er direktør for Teleindustrien.

Derimod er han mere betænkelig ved kravene om højere hastigheder ved dækningen:

“Vi har fuld forståelse for ambitionen, men det vil koste så meget, at det bare vil føre til meget dyrere og dårligere løsninger for alle forbrugere uden at give en tilsvarende forbedring.”

Teleminister Lars Chr. Lilleholt (V) er ikke afvisende over for en mærkningsordning af antennekvalitet, men det skal være på EU-niveau.

“Udfordringen med mobiltelefoners antennekvalitet er ikke et problem, som danske mobilbrugere står alene med. Og danske særkrav risikerer at betyde færre mobiltelefoner på det danske marked. Derfor er jeg også optaget af at afsøge mulighederne for at finde en europæisk løsning,” siger Lars Chr. Lilleholt.

Ligeledes henviser han til, at spørgsmålet om udlandspriser p.t. behandles på EU-niveau, hvor emnet er en del af den igangværende revision af de centrale EU-regler på teleområdet.

Regeringens oplæg til et nyt teleforlig indeholder også blandt andet hurtigere 5G-løsninger til bredbånd og mobil samt bedre udnyttelse af bredbånd i yderområder. Teleforliget forventes efter forhandling med de øvrige partier i Folketinget at blive vedtaget inden sommerferien. ■

Skift af bredbånd bliver lettere

Regeringen lægger i sit udkast til et nyt teleforlig op til, at det skal blive lettere at skifte bredbåndsforbindelse. Men de høje udlandspriser og den manglende gennemsigtighed for forbrugeren bliver ikke forbedret, hvilket Forbrugerrådet Tænk kritiserer.

TELE

Nu skal det være slut med at kontakte både det nye og det gamle selskab, når du skal flytte bredbåndsselskab. Det vil det nye selskab klare for dig. Du skal også kunne gå hurtigere på internettet og få bedre antenne-dækning, uanset hvor i landet du befinder dig. Sådan lyder regeringens oplæg til et nyt teleforlig, der skal erstatte teleforliget fra 1999.

Derimod vil det stadig være over 20 gange så dyrt at ringe til udlandet som inden for landets grænser.

Cheføkonom Martin Salamon i Forbrugerrådet Tænk mener, at det vil kunne mærkes, at det bliver enklere at skifte bredbåndsleverandør.

“Du henvender dig bare til det selskab, du vil skifte til, så sørger det for resten, ligesom

det i dag sker ved skift af mobil-selskab. Det vil øge konkurrencen og føre til bedre priser og kvalitet,” siger han.

“Derimod er det rigtig ærgerligt, at man ikke har benyttet sig af chancen for at afhjælpe de kritikpunkter, der særligt har været af den manglende gennemsigtighed af priser og vilkår på bredbåndsmarkedet og de urimeligt høje udlandspriser, når det nu er næsten 20 år siden seneste teleforlig,” siger Martin Salamon.

Han mener, at det er positivt, at regeringen vil teste mobiltelefonernes antennekvalitet, men havde gerne set, at man havde brugt de nuværende test på området, og at det blev en obligatorisk information på pakkerne.

“Det betyder nok, at der kommer et krav på

Fald i meldinger om farlige fødevarer

MAD

For to år siden måtte danske fødevarer virksomheder og forretninger i 230 tilfælde trække i nødbremsen og advare forbrugerne om en farlig fødevarer - for eksempel fordi der var konstateret salmonella i hakket kød, listeria i laks eller en utilstrækkelig allergenmærkning.

I 2017 var tallet faldet til godt 150 tilbagekaldelser, altså markant lavere end i 2015. Det viser en aktuel opgørelse fra Fødevarerstyrelsen.

Alligevel udtrykker mange forbrugere bekymring for, at problemer med fødevarer vokser. Det kan skyldes, at langt flere lægger mærke til de enkelte tilbagekaldelser, efter at Fødevarerstyrelsen er begyndt at formidle via sociale medier, lyder vurderingen fra myndighederne.

Der er ikke nødvendigvis tale om en permanent nedadgående tendens i antallet af tilbagekaldte fødevarer. I 2013 havde Fødevarerstyrelsen under hundrede sager, så det kan være tilfældige udsving i antallet.

Danske virksomheder reagerer stort set uden undtagelse både hurtigt og efter bogen, når de finder fejl i deres varer, så Fødevarerstyrelsen kun sjældent bliver nødt til at påbyde virksomhederne at kalde varer tilbage. *tam*

Unge er skamfulde over at tale om pengeproblemer

PENGE

Selv om unge har et stort socialt netværk af venner, bekendte og familie, kan det være svært at bede om råd og støtte, hvis økonomien sejler. Økonomiske problemer er et tabu, man ikke taler om, viser en rapport fra Forbrugerrådet Tænk og TrygFonden om unge og økonomisk mistrivsel.

42 procent af de 1.932 adspurgte unge deler ikke oplysninger om deres økonomi med deres venner. Og 14 procent fortæller, at de undlader at tale om deres økonomiske situation, fordi de besluttet skammer sig over den.

“Det har stor betydning for unges økonomi og trivsel, at de har nogen at tale med om deres økonomi - til at lære af og måske få økonomisk støtte af, hvis det kniber. Økonomi er tabubelagt og svært stof - og dermed også en stor mundfuld at gå med alene. Vi skal slippe berøringsangsten og tage fat i unge omkring os og løbende spørge ind til deres økonomi,” siger projektchef for Plus på kontoen i Forbrugerrådet Tænk Frederik Giese.

17 procent mangler et netværk at drøfte økonomi med og få økonomisk støtte eller rådgivning af. Disse unge har særligt hyppigt betalingsproblemer. *tam*

Data fra løbe-app og videoovervågning betød lavere erstatning

PRIVACY

Skjulte videooptagelser, oplysninger fra løbe-app og billeder fra motionsløb var blandt de metoder, AP Pension anvendte, da selskabet mistænkte en kunde med piskesmæld for forsikringssvindel. Nu mister kvinden halvdelen af sit forsikringsbeløb, skriver Fagbladet 3F.

Pensionselskabet AP Pension havde undersøgt hendes færden, og via hendes brug af en løbe-app fundet frem til, at hun kunne være langt mere fysisk aktiv, end forsikringsbeløbet berettigede hende til.

“Vi må vænne os til, at når vi lægger oplysninger om os selv ud på åbne sociale medier, deler vi det med alle, der kan være interesserede i at vide noget om os. Og det er helt, som det skal være, at forsikringselskaber, der har mistanke om svindel, tjekker den slags offentligt tilgængelige oplysninger,” siger Vagn Jelsøe, der er vice-direktør i Forbrugerrådet Tænk.

Til gengæld er han kritisk over for, at AP Pension over tre dage optog video af hendes færden som dokumentation.

“Forsikringselskaberne burde holde sig fra at detektivovervåge deres kunder. Det er lovligt i dag, men det synes vi ikke, det burde være. Vi ved, at folk oplever det som stærkt intimiderende, og metoderne skal jo også opleves som acceptable af de kunder, der faktisk er uskyldige,” siger han. *tam*

Forbrugerrådet
Tænk

Test

HAKKEDE TOMATER
SMAGS- OG LABORATORIETEST

Cocktailtomater på dåse er med skind og bevarer i høj grad deres form og udseende. Blomsten på cocktailtomaterne er så lille, at den ikke bemærkes.

Hvad er der i dåsen?

Hvad gemmer der sig i dåserne, når tomatjuicen er skyllet af?

De hele, flåede tomater er i nogle tilfælde mere eller mindre hele, og de har alle en kraftig og til tider træ-agtig blomst, der dog er nem at tage væk.

De hakkede tomater indeholder tomatstykker med stilk og blomst, og flere af stykkerne har stadig skind på.

**DÅSETOMATER
SMAGS- OG LABORATORIETEST**

✓ LARS NØHR ANDRESEN @ THOMAS DAHL
✓ TESTANSVARLIG PETER SKJØDT OG STINE MÜLLER

Billige økologiske dåsetomater er bedst på smag

Dåsetomater er en fast bestanddel af danskernes spisekammer, og Forbrugerrådet Tænks test af smag og indhold af problematiske stoffer viser, at de dyre dåsetomater langtfra er de bedste.

Placering	Forhandler	Samlet bedømmelse	Samlet bedømmelse, pct.	Funder til, kr.	Smag	Uønsket kemi	Bisphenol A BADGE	Andet tilfæde tomater, pct.	Indeholder	Økologisk	
1	Økolivet Øko hakkede tomater	Aldi	▲▲	84	4,25	▲▲	▲	▲	60	Citronsyre	☞
2	Nemlig Basic Hakkede tomater	Nemlig.com	▲▲	80	4,95	▲▲	▲	▲	60	Citronsyre	
3	Vores Hakkede tomater	Dansk Supermarked	▲	68	8,00	▲	▲	▲	60	Citronsyre	
4	Mutti Polpa finhakkede tomater	Diverse butikker	▲	68	11,00	▲	●	▲		Salt	
5	Grøn Balance Økologiske hakkede tomater	Dagrofa	●	60	8,00	●	▲	▲	65	Citronsyre	☞
6	Budget Flæde hakkede tomater i tomatssaft	Dansk Supermarked	●	60	6,00	●	▲	▲	60	Citronsyre	
7	X-tra by Coop Økologiske hakkede tomater	Coop	●	52	4,25	●	▲	▲	60	Citronsyre	☞
8	Rema 1000 Økologiske hakkede tomater	Rema 1000	●	50	3,95	●	▲	▲	65	Citronsyre	☞
9	Øgo Økologiske hakkede tomater	Dansk Supermarked	●	50	4,25	●	▲	▲	65	Citronsyre	☞
10	First Price Tomater hakkede	Dagrofa	▼	40	3,95	▲▲	▼	▼	60	Citronsyre	
11	Coop Tomater hakkede	Coop	▼	38	7,95	▲	▼	▼	70	Citronsyre	
12	De Cecco Polpa a pezzettoni/hakkede tomater	Diverse butikker	▼	33	12,00	▼	●	▲		Salt, citronsyre	

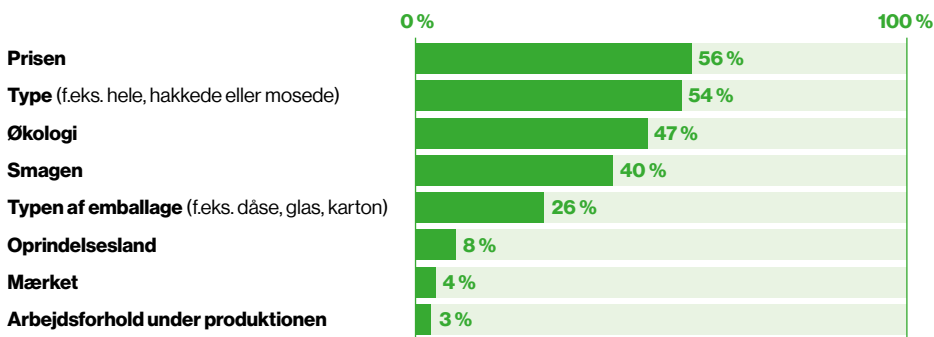
▲▲ MEGET GOD ▲ GOD ● MIDDEL ▼ UNDER MIDDEL ▼▼ DÅRLIG

Copyright Forbrugerrådet Tænk

HVAD ER VIGTIGST FOR VALGET AF DÅSETOMAT

Forbrugerne er blevet bedt om at vælge de tre faktorer, der betyder mest for dem, når de køber dåsetomater.

Kilde: Undersøgelse fra Forbrugerrådet, januar 2018.

Hakkede dåsetomater smager vidt forskelligt, viser smagstesten, hvor tre smagsekspertter har prøvesmagt 12 forskellige hakkede tomater. Tomaterne er varmet op og kølet lidt ned og smagt ved stuetemperatur eller lidt højere.

Og dåsetomater er populære. 94 procent af danskerne bruger dåsetomater i madlavningen, viser en undersøgelse blandt voksne danskere foretaget af Forbrugerrådet Tænk. De hakkede tomater er de mest populære og bliver brugt oftest af 77 procent af forbrugerne.

“Det er ikke underligt, at dåsetomater er populære. Der er både syre og sødme fra tomatene, og når de bliver opvarmet, udvikler de

umamismag. Og så kan der være den fordel ved dåsetomater i forhold til friske tomater, at tomatene på dåse kan plukkes, når de er modne, og køres direkte til fabrikken. Tomater, der skal sælges friske, er oftest plukket umodne inden de udvikler sødme og aroma, så de kan tåle fragten og holde sig længe på butikshylderne,” siger kagebogsforfatter og ekspert i det italienske køkken Andreas Harder, der er en af smagsekspertterne.

Stor forskel på smagen

Smagstesterne var spændte på, hvor stor forskellen på smagen ville være, for der er tale om et

FORBRUGERRÅDET TÆNK ANBEFALER

På baggrund af testen kan vi anbefale **Økolivet Øko hakkede tomater** fra Aldi, der ikke indeholder bisphenol A og samtidig klarer sig rigtig godt i smagstesten. De bliver beskrevet af dommerne som havende en god balance mellem syre og sødme samt store, faste tomatter. De økologiske hakkede tomater er med en pris på 4,25 kroner for en dåse blandt de billigste i testen.

Er du til nethandel, eller synes du bare, det er for tungt at slæbe dåsetomater med hjem fra supermarkedet, kan **Hakkede tomater** fra Nellig.com anbefales. De klarer sig stort set lige så godt som Økolivets og koster omtrent det samme.

relativt simpelt produkt, men der var store forskelle i både smag, udseende, duft og konsistens.

“Der er flere af de hakkede tomater, hvor der er grønne og hårde stykker, og hvor der er mørke pletter fra stilken og stykker af tomat-skind. Det gælder for eksempel Rema 1000 Økologiske hakkede tomater, der er præget af en del lysegrønne og umodne stykker tomat,” siger kok og forfatter Christine Bille Nielsen, der også har smagt på tomatene.

Dåsetomaten skal gerne være uden nogen former for bismag, og tomatstykkerne skal have bid uden at være decideret knasende. Smagen skal gerne indeholde både sødme, syrlighed, salt og ikke mindst umami.

Kun mellem 60 og 70 procent af dåsens indhold er tomat - de resterende 30-40 procent er tilsat tomatjuice, så ud over at dåsetomaterne får smag efter tomaternes type og modenhed, kommer der også smag fra tomatjuicen.

Bedste dåsetomat er billig og økologisk

Prisforskellen på økologiske og ikke-økologiske dåsetomater er nærmest ikke eksisterende. De billigste hakkede tomater koster 3,95 kroner dåsen, og et af disse produkter fra Rema 1000 er økologisk.

Testvinderen Økolivet Øko hakkede tomater fra Aldi koster 4,25 kroner og er blandt de billigste produkter i testen.

Aldis økologiske tomater får ros for sine store

FAKTA OM TESTEN

Forbrugerrådet Tænk har testet 12 hakkede tomater på dåse for, hvor godt de smager, og om de indeholder uønsket kemi.

Hakkede tomater i anden emballage som for eksempel pap eller glas, flåede tomater eller hakkede tomater tilsat krydderier er ikke med i testen.

Smag er bedømt af tre eksperter, der har smagt på alle 12 typer hakkede tomater. Toma-

terne blev varmet op til minimum 80 grader celsius i en gryde, hældt på termokopper med låg og afkølet til stuetemperatur umiddelbart inden smagningen. Ekspertterne fik serveret prøverne i tilfældig rækkefølge og bedømte dem individuelt. Bedømmelsen for smag er et gennemsnit af de tre dommeres vurderinger.

Uønsket kemi er en undersøgelse af, om den indvendige coating i dåserne indeholder

bisphenol A, F eller S eller stoffer, som bisphenol A indgår i (BADGE). Vi har ikke analyseret indholdet af de uønskede kemikalier i selve tomatene.

Samlet bedømmelse vægtes således:

Smag.....90 pct.
 Uønsket kemi.....10 pct.

Indhold af uønsket kemi trækker den samlede bedømmelse ned.

**DÅSETOMATER
SMAGS- OG LABORATORIETEST**

✓ TAGE MAJLAND 📷 THOMAS DAHL
🗣️ TESTANSVARLIG STINE MÜLLER

Coop er det eneste mærke fra 2016-testen, hvor dåselakken fortsat indeholder bisphenol A.

Testsmagerne var:

- Lektor og fødevarer-kandidat Michael René.
- Kok og forfatter Christine Bille Nielsen.
- Kogebogsforfatter og ekspert i det italienske køkken Andreas Harder.

stykker af tomat og en autentisk smag med god balance mellem syre og sødme.

“Den virker lidt mere nænsomt fremstillet end nogle af de andre produkter i testen, hvilket blandt andet ses i, at der er en god konsistens i tomatstykkerne,” siger Andreas Harder.

Dyr dåsetomat får hug

Hvor de tre smagseksperter kan være lidt uenige om smagsdetaljerne blandt de bedste dåsetomater, er der ingen uenighed om, hvilken af de 12 dåsetomater der smager dårligst.

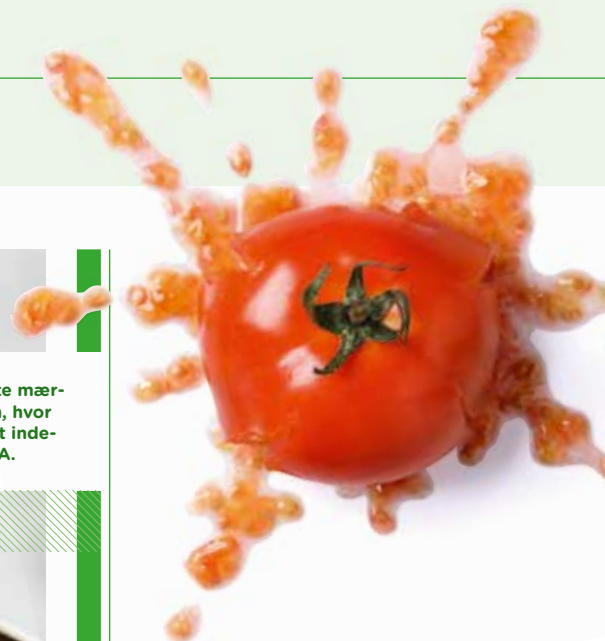
De Cecco Polpa a pezzetoni koster 12 kroner dåsen, hvilket er næsten tre gange så meget som den bedste dåsetomat i testen, og den dyre dåsetomat skiller sig da også ud, men ikke for det positive.

“Tomatjuicen har en lidt mærkelig mørkerød farve. Der er meget væske, som nærmest minder om tomatpure, og ikke særlig mange stykker reel tomat i dåsen,” siger Christine Bille.

“Der er også en lidt jordet bismag,” tilføjer lektor og fødevarer-kandidat Michael René.

De hakkede tomater fra De Cecco er det eneste produkt, der opnår en smagsbedømmelse på ‘under middel’, og de kommer samlet set ind på en sidsteplads.

Det næstdyreste produkt i testen er Mutti Polpa finhakkede tomater til 11 kroner dåsen, og her er også et produkt, der skiller sig ud. Smagstesterne synes meget godt om smagen, selv om produktet er anderledes, ved at der er tale om så små stykker tomat, at det næsten virker som blendede tomater. ■

Hvad er problemet med bisphenol A?

Bisphenol A (BPA) er vurderet til at være hormonforstyrrende i mennesker, og stoffet er blandt andet på EU's kandidatliste over særligt problematiske stoffer.

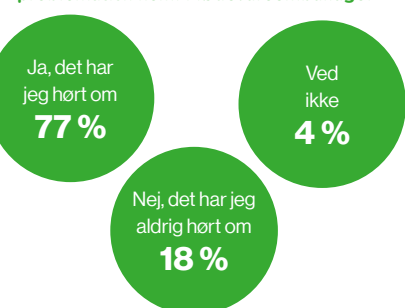
Frem til nu har der ikke været krav til bisphenol A i konserverdåser, kun til plast. Men i efteråret 2017 vedtog EU en grænseværdi for mængden af bisphenol A, der må afgives fra lakken på indersiden af dåser. Samtidig er kravet til den maksimale afgivelse fra plast strammet. Det nye krav træder i kraft i sommeren 2018.

Bisphenol A er desuden forbudt i emballage til mad beregnet til børn under tre år, fordi børn er særligt følsomme over for stoffets virkninger.

Læs mere om bisphenol A, og se test for stoffet i dåser med sodavand og kokosmælk: www.kemi.taenk.dk

Har du hørt, at der kan forekomme problematisk kemi i fødevareremballage?

Uønsket kemi i to dåser med tomater

Bisphenol A i lakken på tomatdåser udsætter dig for potentielt sundhedsskadelige stoffer og er derfor uønsket. To dåser i testen indeholdt stoffet.

Ud over smagstesten af dåsetomater er emballagen også analyseret for problematisk kemi. I dåser er der stort fokus på bisphenoler, fordi de er hormonforstyrrende. Af de 12 testede dåser med hakkede tomater var otte dåser uden bisphenol A, F og S samt andre stoffer, hvor bisphenol A indgår.

I 'Coop Tomater hakkede' fra blandt andet SuperBrugsen og 'First Price Tomater hakkede' fra blandt andet Meny blev der derimod målt et indhold af bisphenol A.

Både Coop og Dagrofa, der står bag blandt andet Meny, har tidligere meddelt Forbrugerrådet Tænk, at begge supermarkeds-koncerner arbejder målrettet på at undgå brugen af bisphenol A i deres konservesdåser.

Ud af de resterende dåser var der i to tilfælde - Mutti og De Cecco - tale om et mindre indhold af et andet stof, hvor bisphenol A indgår, men stoffet regnes umiddelbart ikke for lige så problematisk som bisphenol A.

I testen fra Forbrugerrådet Tænk Kemi har laboratoriet målt på indholdet af bisphenol A i dåsens lak - ikke i selve de hakkede tomater. Men selv små mængder af stoffet kan gå ud over sundheden.

"Bisphenol A er problematisk, fordi det er hormonforstyrrende, og fordi der er mange videnskabelige studier, der viser, at det kan give effekt ved temmelig lave doser. Forbrugerne skal ikke bekymre sig over, at der er bisphenol

A i den enkelte dåse set alene. Det er de mange små bidrag, som forbrugerne udsættes for fra mange forskellige kilder, der samlet set kan være problematiske," forklarer Sofie Christian-sen, seniorforsker på DTU Fødevareinstituttet.

Tidligere test fra Forbrugerrådet Tænk Kemi har vist, at bisphenol A også forekommer i lakken på dåser med kokosmælk og sodavand.

Færre dåser med bisphenol A end i 2016

Sammenholdes denne test med resultatet fra Forbrugerrådet Tænk Kemis test af bisphenol A i dåser med flåede tomater fra 2016, tyder det på, at forekomsten af bisphenol A er faldende.

I 2016 fandt Forbrugerrådet Tænk Kemi bisphenol A i fem ud af otte testede dåser flåede tomater. I alle otte dåser var der også indhold af andre stoffer, hvor bisphenol A indgår.

Budget, Rema 1000's økologiske, De Cecco og Coop indeholdt alle bisphenol A i 2016. I den nye test er både Budget og Rema 1000's økologiske fri for både bisphenol A og andre stoffer med bisphenol A. De Cecco indeholder nu kun andre stoffer med en andel af bisphenol A.

Coop er det eneste mærke fra 2016-testen, hvor dåselakken fortsat indeholder bisphenol A.

Hvis man går ud fra, at al bisphenol A, der er målt i dåsen, afgives til tomaterne, vil ingen af de to dåser med bisphenol A dog overskride EU's kommende grænseværdi fra sommeren 2018. ■

DET SVARER BUTIKKERNE

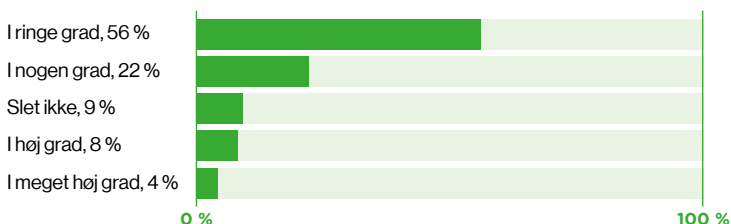
First Price Tomater hakkede, Karin Frøidt, kvalitetschef, Dagrofa:

"Analyseresultaterne bekræfter den nuværende status på vores dåsetomater. Dagrofa har sidst i 2017 for private label-varer besluttet at stille krav om fravær af alle typer bisphenoler i fødevareremballager, som er i direkte kontakt med fødevarerne. Kravet er ikke implementeret for alle varer endnu, men fremgår i alle nye kontrakter, som indgås. Niveauet af bisphenoler i First Price ligger betydeligt under gældende grænseværdier og tilmed væsentligt under de kommende skærpede lovgivningsmæssige grænseværdier. Bisphenoler vil helt blive udfaset fremadrettet - også i First Price."

Coop Tomater hakkede, Malene Teller Blume, kvalitetschef, Coop:

"Vi har i flere år arbejdet med at udfase bisphenoler fra alle vores egne mærker med en deadline ved udgangen af 2018. Coop Hakkede tomater på dåse indeholder bisphenol A, da den er produceret via en aftale med producenten, før vi i Coop indførte forbud mod bisphenol A. Denne variant er nu også helt udgået. Fra uge 6 i 2018 er denne dåsevare erstattet af en mere bæredygtig emballage uden bisphenoler. Den er nu leveret i en FSC-certificeret papabrik. Vi er meget tæt på at have udfaset bisphenoler i over 100 dåser i vores egne mærker. Dog er det vigtigt at pointere, at det er produkter med lang holdbarhed, og derfor kan nogle af varerne være på hylderne i længere tid. Alle økologiske dåsevarer i eget mærke (Irma, Änglamark og 365) har været helt bisphenolfri siden sommeren 2017."

I hvor høj grad synes du, at du har den nødvendige information til at vælge fødevarer i emballager uden problematisk kemi?

Hvorfor vælger du flåede tomater på dåse? De tre vigtigste årsager:

Det er den, man kan få der, hvor jeg handler
45 %

Det er den billigste
33 %

Det er den mest praktiske emballage
30 %

TEMA: PALMEOLIE

MORTEN STEINICHE @ BONDOLA

Palmeolie belaster miljøet, og bæredygtigt initiativ kritiseres

I 1990'erne blev hærde fedt erstattet af palmeolie, og den stigende produktion har gjort indhug i regnskoven. Den danske detailhandel er langt med at få bæredygtig palmeolie til egne produkter, men det bæredygtige initiativ er ikke vidtrækkende nok, mener Forbrugerrådet Tænk.

Palmeolie bruges i dag til mange produkter - fra is og chokolade til kosmetik og biodiesel. Palmeolien udbredelse skyldes i høj grad, at der i 1990'erne kom opmærksomhed på sundhedsproblemerne ved hærde vegetabilsk fedt. Hærde vegetabilsk fedt danner de såkaldte transfedtsyrer, der er sundhedsskadelige.

Men industrien har brug for et vegetabilsk fedtstof, der blandt andet er i fast form ved stuetemperatur, og da det hærde vegetabilsk fedt blev udfaset, steg forbruget og produktionen af palmeolie. I 1995 blev der ifølge Europe-

Det primære miljøproblem ved palmeolieproduktion er, at regnskov som her i Indonesien bliver fældet og brændt for at gøre plads til plantager med palmetræer, hvilket skader det omfattende dyreliv i skoven.

an Palm Oil Alliance producerer 15,2 millioner tons palmeolie. Det tal var firedoblet i 2015 til en årlig produktion på 62,6 millioner tons palmeolie, og det er dermed den vegetabiliske olie, der fremstilles mest af i hele verden med sojaolie og rapsolie på anden- og tredjepladsen.

Rammer regnskoven i flere lande

Produktionen af palmeolie finder primært sted i Indonesien og Malaysia, og her er store mængder regnskov blevet fældet for at gøre plads til palmetræerne. Den stigende produktion af palmeolie har dermed haft store miljømæssige konsekvenser.

Malaysia og Indonesien producerer alene 85 procent af al palmeolie i verden, og hvert år forsvinder et regnskovsareal på størrelse med Sjælland. Det har store konsekvenser for blandt andet dyrelivet, da mange af de mest truede dyr i verden lever i regnskoven.

En palmeoliemark i Indonesien kan producere 25 gange så meget olie som en dansk rapsmark, og det gør udvindingen af palmeolie til en rentabel forretning i udviklingslandene, hvor taberen desværre er miljøet. Det forklarer Hlif Ivy Linnetved, soja- og palmeolie-rådgiver hos WWF Verdensnaturfonden:

“Produktionen af palmeolie er livsnødvendig for millioner af småbønder i Indonesien og Malaysia. Derfor har det været nødvendigt at sørge for, at produktionen af planteolie kommer til at ske på en så bæredygtig måde som muligt.”

WWF tog for år tilbage initiativ til en certificeringsordning for bæredygtig palmeolieproduktion. Det mundede i 2003 ud i Roundtable of Sustainable Palm Oil (RSPO), der har til hensigt at sikre bevarelsen af regnskoven og dyrkning af palmeolietræer på miljømæssigt forsvarlig vis.

Det har været en sag, som har været let at få forbrugerne til at synes om. Verdensstjerner som skuespilleren Harrison Ford er en af de mange, der kæmper regnskovenes sag, og både hos forbrugere og detailhandlen synes der at være stor interesse for sagen.

Også i Danmark har Verdensnaturfonden stået i spidsen for at få udbredt RSPO-ordningen, og resultatet er, at store dele af detailhandlen i dag har taget ordningen til sig.

Dansk Industri opfordrede også i samarbejde

med Verdensnaturfonden i 2014 medlemmerne til at bruge bæredygtigt produceret palmeolie. En række virksomheder underskrev en målsætning om kun at bruge RSPO-certificeret palmeolie ved udgangen af 2018, og flere har allerede nået målet.

Detailhandlen er nået langt

Coop (Kvickly, SuperBrugsen, Dagli'Brugsen, Irma og Fakta) er en af de virksomheder, der arbejder på en målsætning om kun at bruge RSPO-certificeret palmeolie i egne produkter inden udgangen af i år. Den målsætning har detailhandelsgiganten stort set opnået på både fødevarer og nonfoodprodukterne.

98,2 procent af den palmeolie, som indgår i kædens egenproducerede produkter - som står for en tredjedel af omsætningen i Coops butikker - er RSPO-certificeret palmeolie, og resten - 1,8 procent - ligger ifølge CSR-chef i Coop Thomas Roland under bagatelgrænsen. Det vil sige, at mængderne af palmeolie i varerne er meget små. Det kan for eksempel være

tilsætningsstoffer, der er fremstillet på basis af palmeolie, uden at det fremgår af deklARATIONEN.

For at udligne den palmeolie, der ikke er RSPO-certificeret, køber Coop RSPO-kreditter for at kompensere. Det er en ordning, som producenterne og supermarkederne kan tilgå. Pengene, der betales for kreditterne, bruges til at støtte produktionen af ansvarligt produceret palmeolie på certificerede palmeolieplantager.

“Vi lever i en globaliseret verden, hvor vi føler, at vi har pligt til ikke at være med til at rydde skov i den tredje verden. Det hjælper

Mange forskellige produkter indeholder palmeolie

Den billige palmeolie bliver brugt til en lang række industrimæssige formål. Dermed kan det være lidt af en udfordring at undgå palmeolien i det daglige forbrug. Her er nogle af de produkter, der indeholder - eller kan indeholde - palmeolie.

Is • Brød • Chokolade • Babymad • Sæbe • Shampoo • Pizzatopping • Stearinlys • Rengøringsmidler • Kosmetik • Læbestift • Biodiesel • Margarine • Kiks

“Vi lever i en globaliseret verden, hvor vi føler, at vi har pligt til ikke at være med til at rydde skov i den tredje verden.”

Thomas Roland, CSR-chef i Coop

RSPO-certificeringen med til. Derfor støtter vi så stærkt op om den,” siger Thomas Roland.

Dansk Supermarked (Netto, Føtex og Bilka) støtter også op om, at al palmeolie i egenproducerede fødevarer skal være RSPO-certificeret inden udgangen af 2018, og det samme gør Rema 1000. Rema 1000 har ifølge Verdensnaturfonden været en af frontløberne i brugen af bæredygtig palmeolie herhjemme.

“Rema 1000 har været en foregangsvirksomhed. De kom først i mål med målsætningen,” siger Hlif Ivy Linnetved fra WWF Verdensnaturfonden.

17 af Dansk Industris medlemmer tilsluttede sig målsætningen om kun at bruge RSPO-certificeret palmeolie ved udgangen af 2018. Det var frivilligt for medlemmerne, om de ønskede at tilslutte sig ordningen.

“Det er min klare forventning, at virksomhederne er tæt på at nå det. Nu kommer det i stedet til at handle om at viderudvikle standarderne,” siger Sven Pedersen, chefkonsulent i Dansk Industri.

Dansk Industri har ikke tal for, hvordan det

så ud for virksomhedernes bestræbelser for at bruge RSPO-certificeret palmeolie i 2017, men tallene så ifølge brancheorganisationen gode ud for de delmålsætninger, der var opsat for 2016. Når 2018 er overstået, vil Dansk Industri evaluere på, hvordan det er gået, med en rapport, og herefter vil taskforcen, der ud over Dansk Industri også består af blandt andet Verdensnaturfonden og Miljøstyrelsen, tage stilling til, hver der så vil ske.

“Så vil vi beslutte os for, hvilke nye indsatser og mål der kan komme i spil,” siger Sven Pedersen.

Palmeolien er bedre end alternativerne

Den megen omtale af palmeolie har fået nogle producenter til at benytte alternativer til palmeolie. Det skyldes, at virksomhederne har været bange for at bruge palmeolie, som har fået et dårligt ry hos forbrugerne på grund af de miljø- og klimamæssige konsekvenser af udryddelsen af regnskovene.

Det har blandt andet fået producenter til at

reklamere med en non-palmeoliemærkning. Men det er en kedelig udvikling, siger Hlif Ivy Linnetved fra WWF Verdensnaturfonden:

“Palmeolien er jo god, fordi den er så areal-effektiv og dermed kan producere så meget på lidt plads. Derfor er hele diskussionen om alternativer til palmeolien ærgerlig.”

Mærkningen er ikke god nok

Virksomheder, der bruger RSPO-certificeret palmeolie, kan mærke produkterne med et RSPO-mærke, men det er ikke en mærkningsordning, som Forbrugerrådet Tænk støtter op om. Forbrugerrådet Tænk anbefaler 16 forskellige mærker, men har undladt at anbefale RSPO-mærkningen, fordi den i højere grad henvender sig til virksomhederne snarere end forbrugerne.

“Dermed er det de færreste forbrugere, der kender til certificeringen. Desuden skrives palmeolie ofte som vegetabilsk fedtstof på produktet i stedet for som palmeolie, da palmeolie ikke er populært at putte i produkterne. Derfor skiltes der ikke altid med, om der er brugt RSPO-certificeret palmeolie, da forbrugeren så vil blive opmærksom på, at der er palmeolie i produktet. RSPO-certificeringen er snarere en hjælp til andre virksomheder, der laver produkter, som indeholder palmeolie,” siger Vibeke Myrtue Jensen, miljøpolitisk rådgiver hos Forbrugerrådet Tænk.

Problemer med menneskerettigheder

Hun peger også på, at der i forbindelse med RSPO-ordningen har været problemer med palmeolieproducenter, der ikke har overholdt menneskerettighederne.

“Mange forbrugere lægger vægt på, at den mad, de køber, ikke blot smager godt, men at de også skal kunne spise den med god samvittighed. Vi vil gerne føle os trygge ved, at de varer, vi køber, er produceret ansvarligt. Det er ikke en opgave, som vi forbrugere selv kan løfte, da det ville kræve et studium, hver gang vi handler. Derfor er det overordnet godt, at der findes certificeringsordninger, men virksomhederne bør stramme kriterierne i RSPO og sørge for, at de bliver overholdt,” siger Vibeke Myrtue Jensen og henviser til en undersøgelse i 2016, hvor Amnesty International påviste, at arbejdere på nogle RSPO-certificerede farme arbejder i op til 12 timer i døgnet ugens syv dage, at der blev brugt børnearbejde, og at der var problemer med giftstoffer.

Endelig mener Forbrugerrådet Tænk, at RSPO-kriterierne ikke er ambitiøse nok.

“Det handler blandt andet om, at RSPO kun beskytter primær regnskov og ikke al regnskov, som de burde, for at modvirke afskovning. Dernæst mangler der gennemsigtighed i certificeringen, og så er produkterne blandede. Det vil sige, at der godt kan være høje andele af ikke-certificeret palmeolie i en certificeret palmeolie. Generelt er kriterierne svage. Der er dannet et andet initiativ, POIG, hvor NGO'ere og palmedyrkere er gået sammen om at bygge oven på RSPO ved at sætte standarden højere, hvilket også er et symptom på, at kriterierne er for lave,” siger Vibeke Myrtue Jensen.

Greenpeace er enig i kritikken af, at RSPO-kriterierne ikke er så vidtrækkende, som de burde være.

“Greenpeace ønsker løsninger, der rækker længere end RSPO-certificeringen. Vi ønsker, at firmaer støtter målsætninger om blandt andet at gå imod træfældning og udnyttelse af tørvområder,” siger Bagus Kusuma, skovaktivist for Greenpeace i Sydøstasien og selv fra Indonesien.

Han mener desuden, at det er for nemt at blive RSPO-certificeret, og at RSPO-standarderne ikke bliver håndhævet strengt nok:

“RSPO-medlemmer bryder jævnligt RSPO's principper og kriterier, og ordningen har desuden ikke demonstreret tilstrækkelig kapacitet til handling.”

Greenwashing

Heller ikke hos Concito, Danmarks grønne tænketank, er der mange rosende ord tilovers for RSPO-ordningen for så vidt angår klimabelastningen.

Torben Chrintz, videnskabelig rådgiver for klima, energi og fødevarer, siger, at problemet i bund og grund ligger i den store mængde palmeolie, der skal produceres for at imødekomme behovet.

“Problemet er den øgede produktion, som primært skyldes, at EU besluttede, at en vis procentdel af olien til diesel skulle være plantebaseret, og det fik produktionen af planteolie til at gå amok. Det var en frygtelig beslutning, der førte til en uoverskuelig katastrofe i Indonesien.”

Ifølge Torben Chrintz er det omsonst overhovedet at tale om en bæredygtig produktion af palmeolie ud fra et klimahensyn.

“Det giver ikke mening som forbruger at vælge en klimamæssigt bæredygtig planteolie,

da det er mængden af olien, der er problemet. RSPO-ordningen har ingen som helst betydning, når vi taler om klima. Hvis du vil handle bæredygtigt som forbruger, skal du reducere dit forbrug. Det er meget vigtigere i forhold til klima- og miljøbelastningen, at du sparer på olien i stedet for at købe en bestemt olie,” siger han.

Torben Chrintz går så vidt som til at kalde detailhandlernes RSPO-målsætninger for en delvis greenwashing af forbruget. Greenwashing er en betegnelse, der bruges for virksomheder, der foregiver at være bæredygtige uden at være det.

“Hvis virksomhederne virkelig ville hjælpe miljøet, skulle de hellere opfordre forbrugerne til at forbruge mindre olie,” siger han.

Det bedste, vi har, siger WWF

Hos WWF Verdensnaturfonden medgiver Hlif Ivy Linnetved, at ordningen ikke er fuldstændig problemfri.

“Den har været igennem en masse børnesygdomme. Men den gør det bedste, den kan, og RSPO-standarder er det bedste, vi har, når det handler om at sikre produktionen af palmeolie. Mere end 20 procent af den globale palmeolieforsyning er certificeret efter standardens kriterier. Certificering betyder, at palmeolien produceres på en måde, der bevarer naturressourcerne og beskytter de skove og floder, som det vilde dyreliv kalder hjem,” siger soja- og palmeolierådgiver hos WWF Verdensnaturfonden Hlif Ivy Linnetved.

Hun siger, at der bestemt er plads til forbedringer - for eksempel i forhold til hvor store krav der kan sættes til de virksomheder, der ønsker at være en del af RSPO-ordningen.

Ifølge Verdensnaturfonden er næste skridt for RSPO-certificeringen RSPO Next. Det er en opgradering af RSPO-ordningen, der blandt andet går imod afskovning og omlægning af tørvejord. ■

Palmeolien udvindes af frugterne på palmetræerne, der sidder i store klaser.

Palmeolie findes i mange forskellige produkter

Palmeolien indgår i hundredvis af kemiske forbindelser, der bruges til alt fra stearin til margarine. Det kan virke uoverskueligt, men det er muligt at gøre en forskel, hvis man ønsker at undgå palmeolien.

Palmeolie indgår blandt andet i produktionen af margarine, som igen indgår i en lang række fødevarer såsom småkager, kiks, brød og lignende. Men palmeolie findes også i mange andre produkter, hvor man ikke umiddelbart tænker, at der er palmeolie i, såsom stearinlys og rengøringsmidler.

Oftest indgår palmeolien i kemiske forbindelser - såkaldte derivater. Der eksisterer omkring 400 forskellige palmeoliebaserede derivater. En kemisk forbindelse med palmeolie bruges for eksempel til stearin, et andet derivat til margarine og et tredje til shampoo.

Med så mange derivater, der indeholder palmeolie, kan det være svært at leve bæredygtigt, for hvordan skal vi som forbrugere overhovedet kunne overskue, om selv læbestiften og stearinlyset er bæredygtigt produceret?

“Det er meget komplekst at skulle forhold

de sig til som forbruger,” siger Simon Elsborg Nygaard, ph.d., Psykologisk Institut på Aarhus Universitet.

Faren ved noget så komplekst som de i hundredvis af palmeoliebaserede derivater er, at vi simpelthen giver op.

“Hvis vi skal være motiverede til at ændre vores adfærd, kræver det overskuelighed. Komplexiteten er modsætningen til handling. Men vi ved også, at en af de ting, der påvirker adfærd, er information. Med øget viden og gennemskuelig information bliver det nemmere for forbrugeren at træffe kvalificerede valg. En måde at øge information og overskuelighed på kan være via mærkningsordninger,” siger Simon Elsborg Nygaard.

Nærlæsning af varedeklaration

Vegetabilsk olie dækker over de plantebaserede olier. Når der er tale om finere olier, kaldes de ofte ved deres rette navn såsom solsikkeolie og hørfrøolie. Den billige og kvalitetsmæssigt dårligere palmeolie kaldes oftest bare for vegetabilsk olie.

Kigger du efter på varedeklarationen, skal det dog fremgå, om der er tale om palmeolie, hvis der er tale om fødevarer. Sådan har det været, siden et EU-direktiv i 2014 pålagde fødevarerproducenterne at varedeklarere palmeolien.

“Vil du undgå fødevarer med meget palmeolie, skal du nærlæse ingredienslisten. Jo mere et produkt indeholder af en ingrediens, desto tidligere står det på listen. Jo tidligere palmeolie optræder på listen, desto højere er indholdet af palmeolie derfor. I pizzatopping optræder palmeolie i flere tilfælde som den anden ingrediens,” fortæller Vibeke Myrtue Jensen, miljøpolitisk rådgiver hos Forbrugerrådet Tænk.

Simon Elsborg Nygaard fortæller, at det er nemt at blive overvældet af en følelse af utilstrækkelighed, når vi får at vide, at palmeolie findes i en lang række af forskellige produkter, og det kan være svært at handle ud fra, hvilket igen skaber grobund for frustrationer. Han opfordrer dog til at gøre det abstrakte mere konkret.

“Vi bliver meget mere motiverede til at handle, når de her abstrakte udfordringer bliver gjort nærværende for os. Vi bør omsætte frustrationerne til positiv energi og i stedet fokusere på de mindre områder, hvor vi har magten til at handle. Vi kan ikke hver især gøre nok til at redde verden, men vi kan gøre lidt. Det kan være nødvendigt at erkende og så handle derefter,” siger Simon Elsborg Nygaard.

Den komplekse problematik med de mange palmeoliebaserede derivater kan minde om andre komplekse problemstillinger, vi er stillet over for i denne tid - for eksempel klimaforandringerne.

Simon Elsborg Nygaard har et bud på, hvordan vi kan holde os selv motiverede til at leve bæredygtigt, selv om det kan føles som en enorm udfordring.

“Vi har en tendens til at fokusere på det, vi skal gøre mindre af: Vi skal spise mindre kød, og vi skal køre mindre i bil. Det gør det svært at navigere. Vi må i stedet prøve at vende det om og fokusere på det, vi gerne må gøre mere af: Vi kan spise mere vegetarisk mad, og vi kan cykle noget mere,” siger han. ■

Kært barn har mange navne

Du kan ikke regne med, at palmeolie optræder som 'palmeolie' i ingredienslisten. Her er en række navne, der optræder i ingredienslister, og som dækker over, at der er palmeolie i produktet:

Vegetable Oil, Vegetable

Fat, Palm Kernel, Palm Kernel Oil, Palm Fruit Oil, Palmate, Palmitate, Palmolein, Glyceryl, Stearate, Stearic Acid, Elaeis Guineensis, Palmitic Acid, Palm Stearine, Palmitoyl Oxostearamide, Palmitoyl Tetrapeptide-3, Sodium

Laureth Sulfate, Sodium Lauryl Sulfate, Sodium Kernelate, Sodium Palm Kernelate, Sodium Lauryl Lactylate/Sulphate, Hydrated Palm Glycerides, Etyl Palmitate, Octyl Palmitate, Palmityl Alcohol.

Kilde: WWF

I forhold til andre vegetabiliske olier er udbyttet af olie fra palmetræernes frugter meget høj.

Palmeolie er ikke en sund olie

Palmeolien erstatter i mange tilfælde det usunde hærdede fedt, men det gør ikke olien til en sund olie, og det er ikke en olie, man selv bør bruge til madlavningen.

Palmeolie har en række egenskaber, der gør den velegnet til både produkter, som skal spises, og til andre produkter. Den har en neutral lugt og en neutral smag, og den er stabil over for iltning. Men det gør ikke olien til en af de sunde vegetabiliske olier.

“Ud fra et sundhedsmæssigt synspunkt er palmeolien et dårligt valg, som ikke bør anbefales,” siger Preben Vestergaard Hansen, ernærings-ekspert fra Professionshøjskolen Metropol.

Selv om palmeolie er et sundere alternativ til det udfasede hærdede vegetabiliske fedt, har palmeolie stadig en sammensætning af fedt, der forhøjer kolesteroltallet og dermed øger risikoen for åreforkalkning og blodpropper. Palmeolie udvindes af kødet fra frugten på oliepalmen, og palmekerneolien af den olie, der også er i stenen. Begge dele indeholder store mængder af mættet fedt. Desuden er palmeolie den vegetabiliske olie, som har det højeste indehold af stofferne 3-MCPD, som dannes under fremstilling af raffinerede planteolier og er mistænkt for at være kræftfremkaldende.

I palmeolie er der 49 procent mættet fedt, og i palmekerneolie 82 procent. Til sammenligning indeholder hørfrøolie knap ti procent og rapsolie kun syv procent mættet fedt.

“Palmeolie hører til i den tunge ende med store mængder af mættet fedt, som er usundt for kroppen, og som vi derfor bør undgå i madlavningen,” fortæller Preben Vestergaard Hansen.

Ifølge Fødevarestyrelsen får danskerne omkring en tredjedel for meget af den mættede fedt igennem kosten. Får vi den tilstrækkelige

mængde fedt, får kroppen de livsnødvendige fedtsyrer, men får vi for meget fedt, øges risikoen for livsstilssygdomme.

Derfor lyder et af de officielle kostråd at skære ned på fedtet i maden og i madlavningen.

Preben Vestergaard Hansen anbefaler, at du ikke bruger palmeolie i madlavningen.

“Brug hellere olivenolie eller rapsolie og måske en lille klat smør til stegningen i stedet. Det er langt sundere,” siger han.

På spørgsmålet om, hvorvidt det har en sundhedsmæssig betydning, om der er palmeolie i sæbe og shampoo, svarer ernærings-eksperten:

“Nej, det er ligegyldigt. Til det brug er en olie en olie.” ■

Så sunde eller usunde er olierne

Hvor sund eller usund en olie er, afhænger af forholdet mellem de mættede, monoumættede og polyumættede fedtsyrer samt forholdet mellem n-6- og n-3-fedtsyrerne. Se her, hvor sunde eller usunde de forskellige olier er.

DE MEST USUNDE OLIER

Kokosolie

Palmeolie

Palmekerneolie

DE MIDDELSUNDE OLIER

Vindrukerneolie

Majsolie

Solsikkeolie

Sojaolie

Tidselolie

Hvedekimolie

Sesamolie

Valnøddolie

Avocadoolie

Jordnøddolie

DE SUNDESTE OLIER

Olivenolie

Rapsolie

Rapskimolie

Hørfrøolie

Fjernaflæste målere kan forebygge alvorlige vandskader

En fjernaflæst vandmåler og en god forsikring kan hjælpe dig til at begrænse udgifterne, hvis uheldet er ude. For Monika Slot Madsen betød en tidlig melding om et sprængt vandrør, hvor over 400 liter vand strømmede ud i timen, at skaden blev begrænset.

Det var lige før påske i 2016, og Monika Slot Madsen og hendes to børn på fem og otte år glædede sig til at holde ferie, da det ringede på døren. Der stod en mand fra Vestforsyning.

“Du har et vandproblem,” erindrer Monika Slot Madsen, at han sagde, og fortsætter:

“Jeg tænkte, at nej, det har jeg ikke, for jeg har lukket for vandhanerne. Der var heller ikke noget vand, der løb ud nogle steder fra. Så jeg troede først, at det var en joke.”

Men det var det ikke, og da der var lukket ned for vand og varme, viste problemet sig at være i badeværelset. Da gulvet blev brækket op, fandt de et defekt vandrør, hvor der fossede 459 liter varmt vand ud i timen.

“Da de først fandt røret, kunne vi godt se, at det var sjaskvådt, og der var fugt i væggene. Men hvis det ikke var blevet opdaget, kunne det være gået meget værre,” siger Monika Slot Madsen.

Martin Salamon, der er cheføkonom hos Forbrugerrådet Tænk, mener, at det er et godt eksempel på, hvordan selskaberne kan bruge en ny teknologi som fjernaflæsning af målerne til at forbedre deres kundeservice.

“Vi har opfordret til, at selskaberne har noget overvågning, der kan se usædvanligt forbrug, og henvender sig til forbrugerne, hvis de opdager, at der kan være et problem. Forbrugerne har betalt ekstra for installering af fjern-

Monika Slot Madsen kunne ikke se, at der strømmede vand ud fra et defekt vand-rør. Men det afslørede en vandmåler.

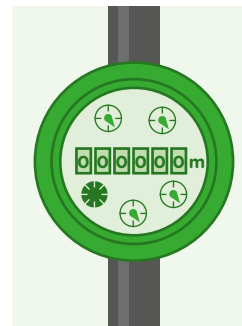
Fjernaflest vandmåler

Der findes tre forskellige slags målere til at måle henholdsvis elforbrug, vandforbrug og varmemåler. De kan alle fås i enten en analog eller en digital udgave. Mange målere er samlet i én måler hos samme forsyningsselskab, men ikke alle.

FJERNAFLÆST DIGITAL VANDMÅLER

ANALOG VANDMÅLER

Den digitale vandmåler registrerer løbende vandforbruget og sender besked til selskabet. Du kan selv holde øje med dit vandforbrug og få data præsenteret. Hvis du ville tjekke dit vandforbrug med en analog vandmåler, skulle du manuelt aflæse konstant.

Det er ikke altid muligt at se, hvorvidt en digital vandmåler er fjernaflest eller ej. Hvis du er i tvivl om, hvorvidt du har en fjernaflest vandmåler, er det bedste råd at spørge dit forsyningsselskab.

Ifølge brancheorganisationen Danva kan du ikke individuelt bestille en fjernaflest vandmåler.

Den gamle vandmåler registrerer løbende det samlede vandforbrug i en bolig, og vandmåleren aflæses manuelt, mens forsyningsselskabet ikke holder øje med forbruget. Du skal derfor selv give selskabet besked om forbruget.

aflæste målere, så er det også rimeligt, at de skal have noget for det,” siger Martin Salamon.

Monika Slot Madsen var blandt de første, hvor Vestforsyning installerede fjernafleste målere. I dag har stort set alle selskabets nordvestjyske kunder både fjernafleste el-, vand- og varmemålere.

Alle danske husstande skal have fjernafleste elmålere i 2020. Det gælder derimod ikke for fjernafleste vandmålere, men det fremgår af vandselskabernes brancheorganisation, Danvas, årsberetning, at flere og flere selskaber over hele landet får fjernafleste vandmålere. Ud af 55 undersøgte selskaber havde 15 procent i 2013 fjernafleste vandmålere, mens tallet i 2016 var 38 procent.

Vandskade kan blive meget dyrt

Flere forsyningsselskaber, som for eksempel Vestforsyning og Herning Vand, tilbyder deres el-, varme- og vandkunder løbende at følge med i deres forbrug.

Vestforsyning har normalt ikke mulighed for at opfange en sivning fra for eksempel en dryppende vandhane som en fejl, mens det kan være muligt ved større afvigelse.

“Hvis forbruget bliver unormalt stort ved for eksempel et rørbrud, vil den fjernafleste måler kunne sende en fejlkode sammen med målerdata til serveren, hvorved Vestforsyning får mulighed for at advisere den pågældende kunde. Vestforsyning kan dog ikke udstede nogen garanti for, at alle fejl og udsving opfanges og behandles. Derfor er det meget vigtigt, at forbrugerne

selv følger med i deres el-, vand- og varmemålerforbrug,” siger Lars Chr. Kongerslev, afdelingsleder for energi- og miljørådgivning hos Vestforsyning.

Det kan blive meget dyrt, hvis du ikke selv har sikret dig - eller slet ikke har tegnet en forsikring. Boligrådgivningen Bolius estimerer, at et løbende toilet kan koste op til 25.000 kroner om året, en dryppende vandhane op til 6.000 kroner om året, mens rørbrud ud over de årlige udgifter for vandspild på op til 1.500 kroner kan give meget større følgeskader, hvis badeværelset for eksempel skal totalrenoveres.

Forsikringen dækker - hvis du reagerer

Monika Slot Madsen og hendes børn flyttede ind i stuen i det 125 kvadratmeter store hus i Tvis nær Holstebro, og de fik et badehus ude foran huset i de tre-fire måneder, det tog, inden badeværelset var renoveret. Heldigvis havde

hendes udlejer en husforsikring, der dækkede rørbrud, men de måtte selv betale 20.000 kroner for at få en totalrenovering af badeværelset.

“Forsikringen dækkede det område, hvor skaden var sket. Men vi havde et nålebrunt klinkegulv, hvor man ikke kunne få klinkerne mere, så vi fik skiftet det hele ud og betalte selv resten,” siger Monika Slot Madsen.

Vagn Jelsø, der er vicedirektør i Forbrugerrådet Tænk, forklarer, at pludseligt opståede vandskader som Monika Slot Madsens som udgangspunkt vil være dækket af husforsikringen. Det er dog en betingelse, at man ikke selv har opført sig uansvarligt.

“Man skal reagere så hurtigt, som man med rimelighed kan forvente af et almindeligt menneske, for at skadens omfang så vidt muligt bliver minimeret, og så skulle forsikringen dække,” siger Vagn Jelsø. ■

Hvad kan du gøre

Som boligejer kan man ud over husforsikringen få en udvidet rørskadeforsikring, der dækker utætte skjulte rør og eventuelle følgeskader. Du kan også forebygge skaden ved løbende at holde øje med dit vandforbrug og/eller installere en vandalarm, som holder øje med store udsving i vandforbrug. Den koster fra 100 kroner.

Derudover kan du spare mange penge ved at

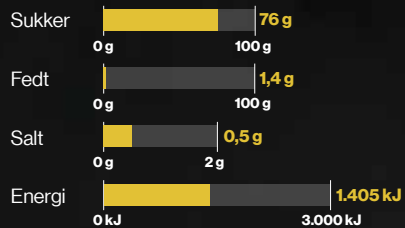
holde øje med dit vandforbrug, blandt andet via apps fra forsyningsselskaberne. Spørg dit forsyningsselskab, hvad det tilbyder.

Læs gode råd om at spare på dit elforbrug via en fjernaflest elmåler i Forbrugerrådet Tænks januarnummer, som du kan læse som pdf på www.taenk.dk/medlemsblad/april-2018

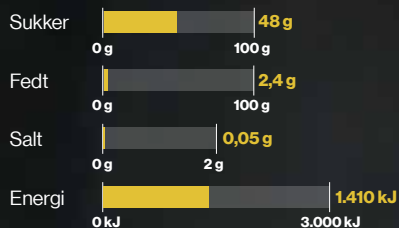
Hvor meget fedt og sukker er der i det 'sunde slik'?

Tørrede nødder og frugter indeholder i forhold til slik både kostfibre og vitaminer. Indholdet af fedt, sukker og energi veksler meget imellem snacksene.

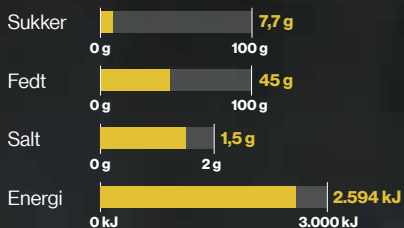
Tørret mango

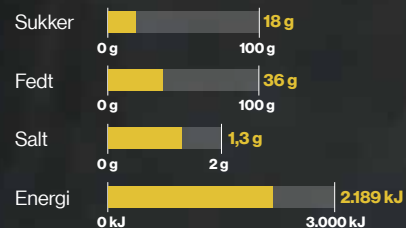
Æblechips

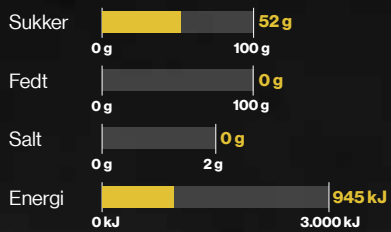
Pistacienødder

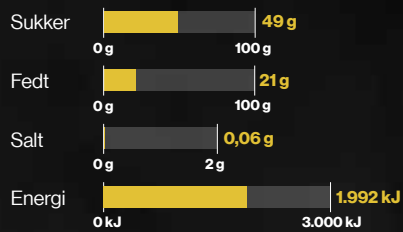
Rodfrugtchips

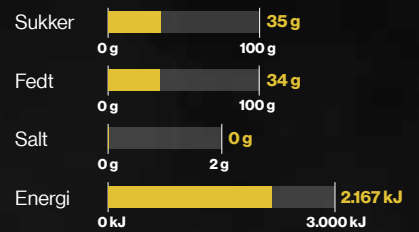
Rosiner

Tørrede kokostern

Bananchips

Ingefærtern

Tørrede abrikoser

Cashewnødder

Forenet front går til kamp mod billethajer

Du risikerer at blive snydt, når du køber billetter uden om de officielle arrangører - derfor tager Forbrugerrådet Tænk og en alliance af koncertarrangører nu kampen op mod billethajerne.

Koncertbilletter til overpriser og billetter, der slet ikke duer. Det er, hvad du risikerer at komme ud for, hvis du køber dine koncertbilletter igennem firmaer som Onlineticketshop og Viagogo frem for de officielle koncert- og eventarrangører. Firmaerne ligger højt placeret i søgemaskinerne på nettet, og de kan nemt forveksles med de officielle koncertudsalgssteder, hvis du ikke ser dig grundigt for.

Forbrugerrådet Tænk bliver jævnlige kontak-

tet af forbrugere, der opdager, at de har betalt ulovlige overpriser for billetter eller fået billetter, der ikke virker, når de skannes på koncertstederne. Forbrugere fortæller også om ulovlige ekstragebyrer, der opkræves, når først købet er accepteret, og om fremsendte billetter til forkerte forestillinger og koncerter.

“Der er adskillige problemer med firmaer som disse, der videresælger billetter under disse vilkår og betingelser. Ikke bare i Danmark.

Det er organiseret, og det er et problem over hele verden. Det vækker harme overalt,” fortæller Paula Brammann, forbrugerrådet Tænk.

Danske regler sikrer fair priser

I Danmark er der regler, der sikrer, at alle forbrugere skal kunne købe billetter til de samme priser. Det er med andre ord forbudt at købe ti billetter til Roskilde Festival og sælge dem videre med fortjeneste.

“De danske regler blev indført for snart 100 år siden og har et særdeles relevant samfundsmæssigt og centralt kulturpolitisk formål - nemlig at sikre, at almindelige forbrugere har adgang til kulturarrangementer og kan undgå at betale overpriser gennem et uautoriseret marked, hvor enkelte aktører støvsuger udbuddet af billetter og sætter dagsordenen med stor profit for øje. Med andre ord har reglerne til formål at sikre forbrugerne mod billethajer,” siger Paula Brammann.

Men sådanne regler er der ikke i alle andre lande. I en af de typiske henvendelser til Forbrugerrådet Tænk fortæller en forbruger om et køb af ti billetter til Riverdance-forestillingen i Royal Arena i København i efteråret 2017.

Forbrugeren har i første omgang henvendt sig

#Stopbillethajerne

Det er en uholdbar og utilfredsstillende situation for forbrugere og millioner af publikummer, at billet-hajer, imod dansk lov, har frit spil til at videresælge billetter til overpris eller sælge ugyldige billetter.

Forbrugerrådet Tænk opfordrer publikum til kun at købe billetter på festivalernes og koncertarran-gørernes egne salgssteder eller hos de autoriserede billetbureauer.

På www.taenk.dk kan du få gode råd til, hvordan du undgår at købe billetter til overpris eller ugyldige billetter. Du kan også læse mere om, hvad du kan gøre, hvis uheldet er ude eller hvis du selv har fået en billet i overskud. Læs mere på: www.taenk.dk/medlemsblad/april-2018

til Royal Arena for at høre, hvordan han køber billetter, og får at vide, at billetsalget er udliciteret til Ticketmaster. Derefter får forbrugeren den fejlagtige opfattelse, at siden Onlineticketshop, som han kommer ind på, da han søger efter billetterne på nettet, er en underafdeling af Ticketmaster. Det er den ikke.

Forbrugeren køber to billetter til 1.673 kroner hos Onlineticketshop, men da han modtager billetterne, kan han se, at den påtrykte pris på billetterne er 480 kroner stykket. Han har dermed betalt 713 kroner i overpris.

Forbrugeren undrer sig også over, at firmaet skriver, at billetpriserne fastsættes efter efter-spørgslen.

Sagen minder om en tilsvarende sag tidligere beskrevet i Forbrugerrådet Tænk, hvor en forbruger betalte dobbelt så meget for to koncertbilletter købt gennem Viagogo. Begge steder har forbrugerne handlet i den tro, at de har handlet med den officielle arrangør.

Samme billet sælges til flere

Det er typisk ved udsolgte koncerter og arrangementer, at problemet med fuskfirmaerne, der sælger billetter, dukker op. Paula Brammann fortæller, at når en festival for eksempel melder udsolgt, så vil der typisk begynde at komme klager over firmaer, der fortsat sælger billetter.

“Når en koncert er udsolgt hos den officielle arrangør, så begynder problemerne at opstå, fordi folk søger igennem de her firmaer, der ofte stadig har billetter til salg,” siger hun.

Risikoen for, at billetten ikke duer, når du kommer frem til koncertstedet og får den skannet ved indgangen, skyldes, at firmaerne ofte sælger den samme billet til flere personer. Det kan lade sig gøre, fordi de digitale billetter kan sendes til flere forskellige mennesker, uden at nogen aner uråd, før det er for sent.

Det er nemlig kun den første person, der møder op til koncerten, der kan komme ind. Den næste, der kommer med den samme billet, vil ved indgangen få at vide, at billetten alle-

rede er blevet skannet, og bliver derfor nægtet adgang til koncerten.

John Fogde, pressechef for festivalerne NorthSide og Tinderbox, bekræfter problemerne med billetter solgt via de udenlandske sider.

“Vi har gennem en årrække advaret vores gæster om faren ved at købe billetter gennem uofficielle salgssteder og har også været involveret i en politianmeldelse af Viagogo. Det er frustrerende at skulle bruge tid og energi på at forsøge at bekæmpe den type kriminalitet, men det er intet imod, hvor frustrerende det er, når vi skal afvise folk, der møder op med en falsk billet,” siger John Fogde.

Ligger højt i Googles søgeresultater

Både Onlineticketshop og Viagogo er flot designede webbutikker med udførlige beskrivelser af koncerter og events. Siderne ligger højt placeret på søgemaskinerne, og det kan snyde forbrugerne til at tro, at det drejer sig om officielle koncertudsalgssteder.

En Google-søgning på ‘Royal Arena koncertbilletter’ kan eksempelvis give Onlineticketshop som øverste søgeresultat på siden. Til venstre for webadressener der markeret med et rektangel med bogstaverne ‘Annonce’. Det betyder, at Onlineticketshop har købt sig til placeringen hos Google.

Det kan nemlig sagtens lade sig gøre for et firma, der bryder loven, at købe sig til en topplacering på Google med et såkaldt sponsoreret link. Det forklarer Henrik Bondtofte, SEO-konsulent fra SEO-bureauet Bondtofte & Co.

“Google burde jo ikke sælge annoncer til de her firmaer, men det er ikke sikkert, at Google er klar over det, de her firmaer laver. Var Google klar over det, ville de næppe sælge et sponsoreret link til dem. Google lever af, at folks søgninger giver gode og relevante resultater, og da Onlineticketshop næppe er et godt søgeresultat, burde Google ikke have interesse i at vise firmaet i søgeresultatet,” siger han.

Tilsvarende søgninger på koncertbilletter placerer også Viagogo højt i søgningen, dog ikke som sponsoreret link, men som organisk søgeresultat.

UAUTORISEREDE BILLETSALGSSTEDER

Buymyticket.dk
Getmein.com
Onlineticketshop.dk
Safetickets.net
Seatgeek.com
Seatwave.com
Stubhub.dk
Viagogo.dk
Ticketsnow.com
Ticketstarter.dk

AUTORISEREDE BILLETSALGSSTEDER

Billet.dk
Billetten.dk
Billetlugen.dk
Billetterto.dk
Billetsalg.dk
Livenation.dk
shop.smukfest.dk
Ticketmaster.dk

OFFICIELLE BYTTESIDER

[www.ticketmaster.dk/
feature/fanguarantee](http://www.ticketmaster.dk/feature/fanguarantee)

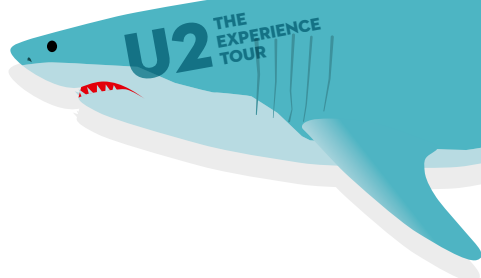
[www.roskilde-festival.
dk/tickets](http://www.roskilde-festival.dk/tickets)

Det vil sige - forklarer Henrik Bondtofte - at Viagogo har optimeret sin hjemmeside, så Google finder siden relevant, og derfor rangerer den højt, når brugerne søger på bestemte søgeord.

“Og det er endnu mere problematisk, for de organiske søgeresultater burde som udgangspunkt være til at stole på, da Googles organiske søgeresultater i langt højere grad påvirkes af målepunkter som kvalitetsanalyser, brugerinteraktion og ekstern interesse,” siger han.

John Fogde fortæller, at det er svært for forbrugerne at gennemskue.

“Disse billettsider er meget dygtige til at få placeret sig højt, når man søger på nettet efter festivalbilletter, og selv om prisen ofte er markant højere end den officielle pris, så fremstår de troværdige ved ulovligt at bruge officielle billeder og logoer. Så folk har købt i god tro og er ofte uforstående, når de efterfølgende bliver nægtet

adgang. Så det er altid en meget ærgerlig situation for alle involveret - og noget, vi meget gerne vil have sat en stopper for," siger John Fogde.

Der skal handling til

Arrangørerne af kulturarrangementer oplever i stigende grad, at publikum bliver vildledt og narret til at købe koncert- eller fodboldbilletter til overpriser eller billetter, der er ugyldige. Arrangørerne oplever desuden, at billethajernes aktivitet fortsætter for uformindsket styrke, uden at myndighederne griber ind.

Forbrugerrådet Tænk og en lang række af landets festivaler, koncertarrangører og autoriserede billetsalgssteder går nu derfor sammen til kamp mod billethajerne.

Alliancen mellem Forbrugerrådet Tænk og diverse arrangører har netop sendt en fælles appel til kultur-, justits- og erhvervsministeren om at reagere prompte med konkrete handlinger, der skal stoppe billethajernes ulovlige videresalg af sports- og koncertbilletter til overpriser eller billetter, der er ugyldige. En adfærd, der gør, at den helt essentielle og lovbestemte beskyttelse af forbrugerne mod billethajer i praksis sættes over styr.

"Disse tilstande har stået på i årevis, uden at der er grebet ind. Dansk kulturliv, forbrugere og millioner af publikummere fortjener bedre," siger Paula Brammann.

Esben Marcher, sekretariatschef i Dansk Live, der er en interesseorganisation for cirka 100 spillesteder og festivaler i Danmark, hilser initiativet velkommen.

"Som interesseorganisation for de danske spillesteder og festivaler er vi opmærksomme på problemerne og hilser initiativet fra Forbrugerrådet Tænk velkommen. Flere af vores medlemmer arbejder med kampagner inden for området, og ligesom dem opfordrer vi i høj grad publikum til kun at købe billetter via spillestedet eller festivalernes egne udsalgssteder," siger Esben Marcher. ■

U2 udsolgt – men ikke hos alle

Hos Ticketmaster er der udsolgt til koncerterne med U2 i efteråret 2018, og det har der været i et stykke tid. Men hos både Viagogo og Onlineticketshop er det muligt at købe billetter.

"Det kan være meget fristende at købe billetter hos disse forhandlere, men du kan ikke være sikker på, at du får de billetter, du betaler for, og du kommer under alle omstændigheder til at betale overpris," siger jurist hos Forbrugerrådet Tænk Paula Brammann.

Billettjekket er foretaget den 12. marts 2018.

Sådan undgår du sider, der videresælger billetter

- Lander du på en side, der sælger koncertbilletter, bør du sikre dig, at det er den officielle billetsalgsudbyder. Det kan du typisk gøre ved at følge de links, der ligger på koncertstedernes egne hjemmesider.
- Vær opmærksom på priserne. Hvis priserne er højere end de officielt annoncerede priser, så er der sikkert noget galt.
- Du bør også tjekke navnet på den webadresse, du er inde på. Nogle af de største koncertudby-

dere er Ticketmaster (ticketmaster.dk), Billeluggen (billeluggen.dk) og Live Nation (livenation.dk). Er det nogle af dem, der står for arrangementet, bør du kun købe direkte hos dem.

- Lad dig aldrig snyde af, hvor overbevisende billetsalgsstederne ser ud. Det er professionelle folk, der står bag de sider, som sælger billetter, der ikke altid duer, og til overpriser, og de er dygtige til at overbevise forbrugerne om, at de har rent mel i posen.

Stadig fund af uønskede fluorstoffer i kagepapir

Pap og papir, som kager er bagt eller pakket ind i, kan være behandlet med uønskede fluorstoffer. De blev fundet i flere kager i testen, men udviklingen ser positiv ud.

Fluorstoffer anvendes blandt andet til at gøre pap og papir fedt- og vandskyende. Men stofferne er belastende for miljøet og kan ophobes i mennesker og dyr. Flere af dem mistænkes også for at være kræftfremkaldende og hormonforstyrrende og for at kunne påvirke vores immunsystem.

Der findes ikke grænseværdier for fluorstoffer i mademballage, men Fødevarestyrelsen kom i 2016 med en anbefaling om, at fluorstoffer ikke bør anvendes i emballager til fødevarer.

Fluorstoffer kan optræde som forureninger i emballage, uden at de er bevidst tilsat fra producentens side. Men da Forbrugerrådet Tænk Kemi testede 21 kageemballager, var niveauet i tre af dem så højt, at det tyder på, at stofferne er tilsat for at gøre emballagen vand- og fedtafvisende.

De målte værdier ligger langt over de danske myndigheders anbefaling. I citronkagen fra Pågen blev der målt op til næsten 4.000 gange mere totalt organisk fluor i pappet omkring

kagen end den vejledende danske grænseværdi.

Aldi svarede i forrige nummer af Forbrugerrådet Tænk, hvor de danske supermarkeder blev spurgt til deres kemikaliepolitik, at kæden ikke tillader brug af fluorstoffer. Aldi har arbejdet med kravet siden 2015, men har ikke fastsat et tidspunkt for, hvornår alle egne varemærker på hylderne er omfattet af kravet. Trader Joe's er et af Aldis egne varemærker og havde et højt indhold af fluorstoffer i testen.

Kage

Indhold af fluorstoffer

7-Eleven Ambassadorsnegle	Lavt
Circle K Chokolademuffin	Lavt
Confiserie Firenze Double choc muffins	Lavt
Coolmore Gulerodskage*	Lavt
Coronet Hindbærroulade*	Lavt
Dan Cake Munchy muffins chocolate	Lavt
Fakta Kannelsnegl	Lavt
Føtex Bageri Muffins med blåbær	Lavt
Gestus Cocoa fudge cake (Meny, Spar m.fl.)	Lavt
Irmaz Mazarintærte	Lavt
Netto/Brødhuset Chokolademuffin	Lavt
Piece of Cake Minimuffins*	Lavt
Rema 1000 Mazarintærte	Lavt
Royal Minimuffins	Lavt
Shell Select Chokolademuffins med Smarties	Lavt
Vesterlund Bageri Mazarintærte*	Lavt
Dan Cake Drømmekage	Lavt
Kvickly Blåbærtærte	Lavt
7-Eleven Brunsviger	Højt
Pågen Fika citron vallmo	Højt
Trader Joe's Muffins med chokoladestykker (Aldi)	Højt

Pågen A/S, citronkage:

Pågen har besluttet at stoppe salget af produktet på det danske marked.

Aldi, Trader Joe's, muffins:

Aldis undersøgelser viser, at leverandøren bruger fluorerede stoffer trods dokumentation af det modsatte, imod Aldis retningslinjer. Aldi har valgt at trække produktet tilbage, selv om der ikke er nogen risiko forbundet med det.

7-Eleven, brunsviger:

Salget af brunsviger er stoppet, indtil en ny version af emballagen er klar.

Færre kager med fluorstoffer

Forbrugerrådet Tænk Kemi har tidligere testet og fundet indhold af fluorstoffer i kager. En ud af tre muffinforme i 2017 samt fire ud af fem kageemballager i 2016 havde indhold af uønsket kemi.

Resultatet fra den seneste test tyder på, at udbredelsen af fluorstoffer i kagepapir er blevet mindre, og at flere virksomheder følger Fødevarestyrelsens anbefaling om at undgå bevidst brug af stofferne.

Fire af de undersøgte kager var også under luppen i en tidligere test i 2016, hvilket er angivet i skemaet. På det tidspunkt var de pakket ind i emballage tilsat fluorstoffer. Efter testen lovede flere af producenterne at ændre emballagen, så den var fri for fluorstoffer. Det er også sket, viser testen. ■

FAKTA OM TESTEN →

Forbrugerrådet Tænk Kemi har købt færdigkager i supermarkeder og kiosker for at undersøge, om det papir og pap, som følger

med kagerne - og som de i mange tilfælde er bagt i - er behandlet med fluorstoffer.

Det er ikke analyseret, hvilke fluorstoffer det drejer sig om, eller i hvor høj grad de vandrer over i

kagerne. Produkter med lavt indhold af fluorstoffer er listet alfabetisk.

I alt blev papir og pap fra 21 forskellige kager undersøgt i laboratoriet for indhold af fluorstoffer.

*Tidligere fund af højt indhold af fluorstoffer ved test i 2016.

Hey Google!
Spil noget
dansk pop.

Spiller Thomas Helmig
fra Spotify.

Digitale tjenere rykker ind i danske hjem

“Hey Google. Hvordan er trafikken på vej til arbejde?” “Alexa. Jeg vil gerne købe vaskepulver.” Sådan nogenlunde kommer det til at lyde rundt om i hjemmene i Danmark. Digitale assistenter, der forstår dansk, ventes lanceret i løbet af i år.

Foreløbigerdetkun elektronik-entusiaster blandt danskerne, der kender til en digital assistent. De har købt tingesten under en rejse i for eksempel USA eller England eller hos en dansk importør og accepterer, at den kun forstår engelsk.

Men i løbet af 2018 begynder digitale assistenter i en dansksproget udgave at komme til Danmark. Så vil danskere gå over til at styre deres digitale liv og mange rutiner i hjemmet med stemmen.

En digital assistent er en særlig software med tilhørende højttalerenhed, der placeres centralt i hjemmet og har forbindelse til internettet, og

den kan hjælpe med alt fra vejr- og trafikmeldinger, nyheder, indkøb, opskrifter, bestilling af takeaway-mad til kontrol af lys, ventilation og musik i hjemmet. Funktioner, som vi måske har stiftet bekendtskab med i apps på vores smartphone, er samlet på ét sted.

Manøvren indledes med at sige et kaldeord, for eksempel “Hey Google” eller “Alexa”.

Google har på en officiel blog meddelt, at Google Assistant kommer på op til 30 sprog i år, heriblandt dansk. Apples Siri findes allerede til iPhone, og højttalerenheden HomePod er netop sendt på markedet i flere lande. Der er

vedholdende presseforlydender om, at Amazon åbner en netbutik i Danmark og de andre nordiske lande i 2018, og så følger Amazons digitale assistent, Alexa, måske snart efter på dansk.

Læg hertil, at Microsoft har den digitale assistent Cortana, og at Samsung har Bixby.

Danskere er digitalt parate

Hvis Danmark følger mønstret fra USA, kommer salget til at vokse eksplosivt. Amerikanerne tager i øjeblikket digitale assistenter til sig, lige så hurtigt som de kastede sig over smartphones for ti år siden. En undersøgelse foretaget af ana-

Hey Google,
hvordan bliver
vejret i dag?

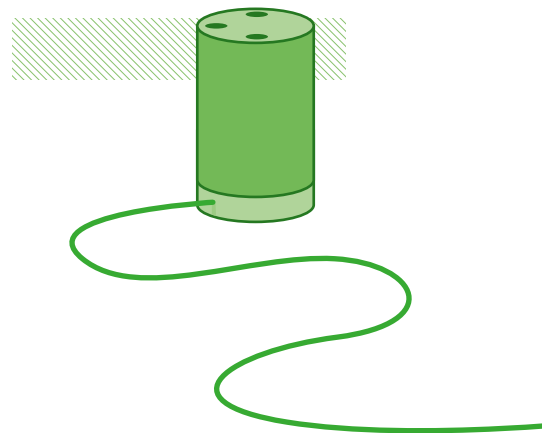
Stiv kuling fra nordvest,
med temperaturer
op til 7 grader.

Fakta om digitale assistenter

Digitale assistenter kaldes også virtuelle assistenter, og det er software, som kan løse opgaver for brugeren. Apple og Google udviklede oprindeligt digitale assistenter til smartphones.

I artiklerne her i Forbrugerrådet Tænk fokuseres der på digitale assistenter, der anvendes i hjemmet i en fast højttalerenhed. Her fører Amazon over Google og Apple.

For nemheds skyld kaldes kombinationen i artiklerne for digitale assistenter.

hvor den ikke forstår den danske sammenhæng.

Alle førende modeller af digitale assistenter kan udføre en række funktioner, fordi firmaer bag tjenester har besluttet at integrere deres apps med den pågældende model.

Alligevel står forbrugeren ved valget af model i samme dilemma, som mange kender fra køb af smartphone eller bærbar computer. Hver producent har sit eget univers, som man bliver lukket ind i - og fastholdt i.

Som det er nu, giver det derfor mening at undersøge, hvor den enkelte producent har sine styrker og svagheder (for detaljer, se boksen om modeller).

“Vi forventer, at der kommer en rigtig spændende konkurrence på det danske marked om digitale assistenter,” siger Laila Kelp Rasmussen fra Branchen ForbrugerElektronik.

Hun tilføjer, at organisationen håber, at der på sigt kommer en fælles standard for de mange universer. ■

lysefirmaet Edison Research viser, at hver sjette amerikaner nu har en digital assistent.

“En digital assistent harmonerer med mange menneskers forestilling om fremskridt. Den kan for eksempel hjælpe os med at tænde lys, uden at vi skal rejse os,” siger Irina Shklovski, som er lektor på IT-Universitetet og forsker i den praktiske brug af teknologi.

Sammenlignet med andre befolkninger er danskerne meget parate til at tage digitale løsninger til sig. Ifølge The Digital Economy and Society Index 2017 fra EU-Kommissionen er Danmark således det mest digitale land i EU.

Laila Kelp Rasmussen, direktør i Branchen ForbrugerElektronik, forventer, at digitale assistenter bliver en succes i Danmark, hvis de opleves at kunne gøre livet lettere, hvis de er brugervenlige, og hvis de har en fornuftig pris.

“Det er vigtigt for at opnå en stor udbredelse, at de er dansksprogede, og at de er i stand til at operere i et dansk univers,” siger Laila Kelp Rasmussen.

Man kan i princippet godt anvende en engelsksproget enhed fra Google eller Amazon i Danmark, men man skal være indstillet på at tale engelsk til enheden, og den giver op i situationer,

Smartere end en smartphone

En digital assistent gør funktioner i hjemmet nemmere, fordi den samler funktionerne og udfører dem med en kommando med stemmen.

“Jeg kan sagtens forestille mig, at digitale assistenter kan gøre funktioner i hverdagen nemmere. Men det har ikke revolutioneret mit liv at have en digital assistent i hjemmet.”

Sådan lyder dommen fra Mikkel William Nielsen, projektleder i Forbrugerrådet Tænk, efter at han gennem flere måneder har gjort sig erfaringer med en engelsksproget henholdsvis Google Home- og Amazon Echo-digital assistent, der var placeret centralt i privaten.

“Vi er vant til at få hjælp af vores smartphone i lommen. En digital assistent kan flere ting, fordi den samler funktioner fra mange apps, og man kan også indstille den til at udføre kædereaktioner, der svarer til hjemlige rutiner, med en enkelt kommando med stemmen. Det kan være meget praktisk,” siger Mikkel William Nielsen.

Han bor i et rækkehus i en vestlig forstad til København med sin kone og to børn i skolealderen.

Styring af lys og musik

Han giver som eksempel, hvordan han kan bede den digitale assistent om at justere det trådløse belysningsystem i boligen til natten. Noget slukkes, mens andet dæmpes, så børnene kan finde vej, når de skal op for at tisse.

Han fortæller, hvordan han med en kommando kan få spillet musiknumre med for eksempel Oasis, og han kan bede om at få nyheder læst op.

“Der er masser af muligheder, men det kræver, at man bruger lidt tid på at sætte sine egne kommandoer op. Bruger man kun standardkommandoerne, er det begrænset, hvad man får ud

Tre førende modeller

Amazon, Google og Apple fører an i udviklingen af digitale assistenter. Meget tyder på, at alle vil findes i en dansk version inden udgangen af i år.

Forskellen på prisen ved eget køb i USA og køb hos en dansk forhandler skyldes, at ved køb i Danmark skal der til selve prisen på enheden blandt andet lægges moms, told og forsendelse.

af assistenterne,” siger Mikkel William Nielsen.

Han tilføjer, at de digitale assistenter stadig virker “ret robotagtige”, fordi man skal begynde hver kommando med det kaldeord, der aktiverer enheden.

Problemer med dansk kontekst

Mikkel William Nielsen forventer, at digitale assistenter med tiden vil blive smartere. Det er hans oplevelse, at digitale assistenters udfordringer med at fatte sammenhænge bliver særligt tydelige, når de skal bruges til specifikt danske opgaver.

“Google Home kan som oftest finde ud af det, når jeg er konkret og beder om at få spillet noget med ‘the Danish singer Kim Larsen’. Det sker dog, at der i stedet bliver afspillet noget med den britiske sanger Jamie Lawson. Det er rigtig svært at få afspillet konkrete danske musiknumre, fordi Google Home ikke kan dansk endnu,” siger han.

“En stor mikrofon ind i hjemmet”

Mikkel William Nielsen siger, at han er bevidst om, at han med tilstedeværelsen af en digital assistent har “inviteret en stor mikrofon ind i hjemmet”.

“Man ved ikke, om den også optager, når den ikke er formelt aktiveret,” siger han.

“På den anden side er vi i forvejen omgivet af mikrofoner i smartphones, tablets og stemmestyrede smart-tv-apparater,” tilføjer han.

Mikkel William Nielsen oplyser, at den digitale assistent opbygger en oversigt over de kommandoer, den har fået - en historik, der dog kan slettes med et aktivt indgreb fra brugeren.

“I en husstand kan den person, der har sat den digitale assistent op, følge med i, hvad de andre har søgt på. Det skal man være klar over,” siger han. ■

Amazon

Alexa-software i Echo-højtalerenhed

Amazon har været længst til stede på markedet i USA. Alexa kan udføre flest funktioner, fordi den er i stand til at forbinde sig med flest enheder og flest tjenester. Teknologien er primært udviklet til at fungere sammen med Amazons netbutik, der indeholder bøger og en bred vifte af andre produkter.

Pris i USA¹: Echo 85 US-dollars (515 kr.), minimodellen Echo Dot 40 US-dollars (242 kr.).

Pris i Danmark²: Echo 1.190 kr. Echo Dot 629 kr.

Google

Assistant-software i Home-højtalerenhed

Google Assistant kan svare på spørgsmål af enhver art på samme måde som Googles søgemaskine. Assistant udbygger løbende funktionerne i øvrigt, men er bagud i forhold til Alexa. Hvis man i forvejen har en Android-smartphone, kan det være en fordel at vælge en digital assistent fra Google, fordi man kan operere på tværs af enheder.

Pris i USA¹: Home 129 US-dollars (780 kr.), mini-modellen Home Mini 49 US-dollars (297 kr.).

Pris i Danmark²: Home 1.399 kr., Home Mini 490 kr.

Apple

Siri-soft til HomePod-højtalerenhed

Apples Siri var tidligt ude til mobiltelefoner, men Apples digitale assistent har færre funktioner end Amazons og Googles modeller. Det skyldes blandt andet, at Apple er mere restriktiv med at tillade tredjeparts-aktører at integrere deres software med Siri. Hvis man i forvejen har en iPhone, kan det være en fordel at vælge en digital assistent fra Apple, fordi man kan operere på tværs af enheder.

Pris i USA¹: 349 US-dollars (2.113 kr.).

Pris i Danmark³: 3.998 kr.

1. Ved køb direkte hos producenten - for eksempel under rejse til USA. 2. Ved køb i Danmark hos den elektroniske varehuskæde Power. 3. Ved køb i Danmark hos flere udbydere.

Tjeneren lytter med

Det er afgørende for brugere at være opmærksom på, hvor meget en digital assistent optager, og hvordan data bliver behandlet, vurderer seniorjurist i Forbrugerrådet Tænk.

“Det er nemt, og det er smart, men der kan opstå et dilemma, hvis den digitale assistent står i baggrunden og suger informationer - og for eksempel optager private samtaler.”

Det siger Anette Høyrup, seniorjurist i Forbrugerrådet Tænk.

Hun hilser digitale assistenter velkommen i Danmark, men fastslår i samme åndedrag, at de skal være i stand til at fungere på en måde, så de respekterer privatlivets fred.

Som et første krav stiller hun, at producenterne garanterer, at de digitale assistenter kun optager, når brugeren henvender sig til dem. Der har været situationer i USA, hvor en digital assistent vilkårligt er blevet aktiveret, eller den er gået i gang, fordi den har opfanget et ord, der ligner kaldeordet.

Privatliv som standard

Et andet vigtigt aspekt er ifølge Anette Høyrup behandlingen af de data, som en digital assistent registrerer i et hjem. Hun oplyser, at hun ikke kender Amazons, Googles og Apples specifikke praksis - og for eksempel om de kun gemmer data til eget brug, eller de også sælger dem videre til tredjepart.

“It-virksomhederne må ikke opbevare oplysningerne længere, end det er relevant. Det er også afgørende, at forbrugere selv har mulighed for at se og slette data,” siger Anette Høyrup.

Hun håber på at nå frem til et bærende princip om, at brugeren af en enhed får kontrol

med, hvordan data anvendes, og hvem data anvendes af.

“Privatliv bør være standardindstilling i digitale assistenter og anden forbrugerelektronik, der indsamler data,” siger Anette Høyrup.

Hun tilføjer, at EU's kommende databeskyttelsesforordning er i tråd med denne tankegang.

Minimering af hackingrisiko

Desuden bør producenterne ifølge Forbrugerrådet Tænk-juristen sørge for, at risikoen for hacking og anden uautoriseret adgang reduceres til et minimum - både i selve de digitale assistenter og under overførslen af data.

“Når flere komponenter indgår i et internettilkoblet system, er sårbarheden større. Brugere har krav på, at producenterne leverer opdateringer og opretholder sikkerheden,” siger Anette Høyrup.

Myndigheders interesse for data

Jay Stanley, senioranalytiker inden for teknologi og privatliv i den amerikanske borgerrettighedsorganisation ACLU, følger udviklingen i USA, hvor digitale assistenter har været på markedet længe.

Han henleder opmærksomheden på faren for, at offentlige myndigheder vil kræve adgang til private data fra digitale assistenter og måske ligefrem vil bruge dem til overvågning i visse tilfælde. Han nævner i den forbindelse den formodede drabssag i Arkansas (se boks til højre). ■

Assisterede politi i formodet drabssag

Det var i den amerikanske delstat Arkansas i november 2015, og James Bates havde inviteret et par venner hjem for at se amerikansk fodbold i tv. De fik et antal øl og noget vodka. Bagefter besluttede de at køle af i husets vildmarksbad.

Næste morgen blev den ene af gæsterne, den tidligere polititilbejnt Victor Collins, fundet flydende i badet med ansigtet vendt nedad. Han var død. James Baker blev tiltalt for drab på Victor Collins. James Baker havde en Amazon Echo stående i køkkenet, og en af de tilstedeværende erindrede, at den digitale assistent var aktiveret til blandt andet at spille musik. I forsøget på at indsamle bevismateriale bad anklagemyndigheden Amazon om at få udleveret optagelser fra den pågældende aften. Efter at James Bates sagde god for det, leverede Amazon de ønskede data.

Hvilken rolle disse data kom til at spille, er uklart. I december 2017 droppede en byretsdommer sagen. Han begrundede afgørelsen med, at bevismaterialet samlet set pegede på mere end én “rimelig grund” til Victor Collins' død. Og tvivlen skulle komme den tiltalte til gode.

Cremer mod appelsinhud er spild af penge

En del cremer lover at mindske forekomsten af cellulitis på lår og bagdel - såkaldt appelsinhud. Men effekten af fem testede cremer er meget begrænset. Brugerne synes, at en almindelig bodylotion virker lige så godt.

Anticellulitis-creme bliver ikke solgt på bare at give huden fugt, som ellers typisk er cremers vigtigste funktion. Målet er at ændre huden, så den ser flottere ud og ikke er ujævn som en appelsin.

Fra producenterens side bliver der ikke sparet på anprisningerne om cremernes gavnlige effekter: "visible cellulite reducer", "reshape the silhouette", "proven effectiveness", "synligt fastere hud", "mindsker forekomsten af cellulite", "instant smoothing effect" og "effectively breaks fat down and burns it".

Effekten af de fem anticellulitis-cremer fra internationale mærker i testen er undersøgt nærmere. Cremerne gør ikke en væsentlig forskel på huden, selv om de alle i nogle tilfælde medførte ændringer. Effekten er imidlertid meget begrænset - og i de fleste tilfælde ikke signifikant.

Visuelle ændringer ses næsten ikke og langt fra på alle testpersoner. For den bedste creme kunne de trænedede eksperter registrere de meget små forbedringer i omkring 60 procent af testpersonernes hud efter 28 dages brug.

Det samme gælder ændringerne i cirkulationen af blod i de små blodkar under huden. For lidt over halvdelen af testpersonerne kunne biler vise en begrænset forbedring i cirkulationen.

De fem cremer er sammenlignet med en almindelig fugtighedscreme. Der blev registreret en forandring i omkring halvdelen af testpersonerne, hvilket er bedre end den normale fugtighedscreme. Men forandringerne står langt fra mål med markedsføringen af produkternes virkning. Ingen af cremerne havde en egentlig slan-

1. 2. 3. 4. 5.

Placering	Produkt	Samlet bedømmelse				Målt effekt på cellulitis	Brugernes bedømmelse				Indholdsstoffer	
		Fundet til, kr.	Indhold, ml	Pris pr. 100 ml, kr.	Forandringer på huden		Forøget i omkreds af lår	Udtørring og indsmøring	Oplevet huden klisset	Hudens elasticitet	Parfume	Hormonforstyrrende stoffer
1	Shiseido Advanced Body Creator	45	540	200	270	● ● ▼ ▼ ●	● ● ▲ ● ● ▲	●	Ja	Nej		
2	Clarins Body Fit Anti-Cellulite	42	395	200	198	▼ ▼ ▼ ●	▲ ▲ ▲ ● ▲	●	Ja	Nej		
3	Nuxe Body-contouring serum	39	280	150	187	▼ ▼ ▼ ▼	▲ ▲ ▲ ▲ ▲	●	Ja	Nej		
4	Biotherm Celluli Eraser	38	399	200	200	▼ ▼ ▼ ▼ ▼	▲ ▲ ▲ ▲ ▲	●	Ja	Nej		
5	Nivea Gel-Cream Q10	36	90	200	45	▼ ▼ ▼ ▼ ▼	▲ ▲ ▲ ● ●	●	Ja	Nej		

▲▲ MEGET GOD ▲ GOD ● MIDDEL ▼ UNDER MIDDEL ▼▼ DÅRLIG

Copyright Forbrugerrådet Tænk

kende eller opstrammende effekt. I ingen af tilfældene blev der målt væsentlige ændringer i omkredsen af låret før og efter brug.

Biotherm-producenten, L'Oréal, er blevet bedt om at kommentere testresultaterne, men har kun svaret, at de er uenige i testmetoden. Nivea-producenten, Beiersdorf, vil heller ikke udtale sig. Nuxe har fremsendt resultatet fra eget forsøg, der konkluderer, at cremen virker slankende.

Brugere er lige så glade for fugtighedscreme
 Testpersonerne er generelt mere positive over for cremernes virkning end eksperterne.

En almindelig fugtighedscreme, der ligesom alle de andre cremer var rullet ind i dækkende tape, klarede sig fuldstændig lige så godt i testpersonernes egen bedømmelse af produkternes effektivitet som de egentlige anticellulitis-cremer. Brugerne gav tre ud af fem cremer en middel bedømmelse i effekt.

Den daglige indsmøring og lette massage ser derfor ud til at være afgørende for brugernes oplevelse af forbedring - ikke hvilken creme de bruger.

Næsten alle testpersonerne vil overveje at købe cremen fra Biotherm, mens under halvdelen siger det om Shiseido, der er bedst i laboratorietesten.

Ingredienser har tvivlsom reel effekt

Koffein er et af de stoffer, der oftest fremhæves som anticellulitis-ingredient, fordi det er kendt for at fremme nedbrydningen af fedt. Fire af fem testede produkter indeholder koffein. Også forskellige planteekstrakter har påståede virknin-

FORBRUGERRÅDET TÆNK ANBEFALER

Ingen af de testede produkter kan anbefales som anticellulitis-cremer, da de ikke har tilstrækkelig effekt på appelsinhud.

ger på fedtforbrænding og blodcirkulation.

Typisk er de mulige effekter af stofferne fundet i såkaldte in vitro-forsøg. Det vil sige i forsøg på celler i laboratoriet, mens der sjældent findes undersøgelser, der dokumenterer den samme effekt i en creme brugt på mennesker.

Det kan man også se på produkterne, hvor anprisninger af enkelte stoffers gavnlige virkning på appelsinhuden ofte følges af en lille stjerne med henvisning til, at det er set i in vitro-test.

I gråzone mellem kosmetik og lægemiddel

Anticellulitis-cremer markedsføres som kosmetik, men anpriser med en gavnlig virkning på forekomsten af cellulitis, der opstår under huden.

Ifølge lovgivningen er kosmetiske produkter blandinger, der smøres uden på kroppen - hud, hår, negle, læber - eller i munden for at rengøre, dufte, ændre ydre fremtoning og beskytte.

Kosmetiske produkter bør derfor ikke påvirke de fysiologiske processer i vores krop nævneværdigt. Det gør lægemidler derimod, og der føres en helt anden og skarpere kontrol med dem.

Virkingen af cremerne i testen er så begrænset, at de ikke er medicinske produkter. ■

FAKTA OM TESTEN

Fem anticellulitis-cremer - alle internationale brands - er udvalgt til testen for at se, hvor gode de er til at få bugt med appelsinhud samt give den opstrammende og slankende effekt, som flere af dem lover.

Målt effekt på cellulitis er eksperter bedømmelse af 30 testpersoners cellulite på lår og bagdel, inden de begynder at bruge cremen samt efter 28 dages brug,

to gange dagligt. Før og efter de 28 dages brug blev der også taget billeder af mikrocirkulationen i huden samt målt omkredsen af testpersonernes lår.

Brugernes bedømmelse er de 30 testpersoners vurdering af, hvor god cremen er at anvende, og om de oplevede at få mindre appelsinhud efter 28 dages brug.

Indholdsstoffer er en gennemgang af, om produktet indehol-

der problematiske stoffer, der for eksempel kan være hormonforstyrrende eller er kendte allergener.

Samlet bedømmelse

vægtes således:

Målt effekt på cellulitis.....70 pct.
 Brugernes bedømmelse..20 pct.
 Indholdsstoffer.....10 pct.

Testen er udført i samarbejde med andre forbrugerorganisationer i International Consumer Research & Testing, ICRT.

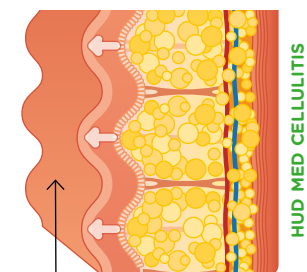
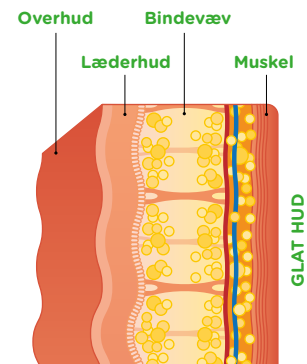
Hvad er cellulitis?

Cellulitis er helt almindeligt blandt kvinder. Den mest velkendte form er appelsinhud, der typisk findes på lår og bagdel.

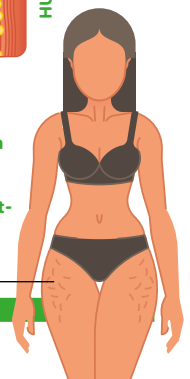
Cellulitis har ikke noget med selve huden at gøre. Det er derimod en ujævn fordeling af fedt under huden, blandt andet på grund af dårlig mikrocirkulation af blod og lymfe. Fedtet skubber til bindevæv under huden, hvorved huden buler ind og ud.

Cellulitis eller appelsinhud er ikke skadeligt eller fysisk generende. Det er udelukkende på grund af udseendet, at mange kvinder drømmer om at få det væk.

Det anslås, at cirka 85 procent af kvinder over 20 år har cellulitis i større eller mindre grad. Mænd kan også have cellulitis. Overvægt og vægtforøgelse kan forstærke cellulitis.

Selv om huden er ujævn og minder om overfladen på en appelsin, er det ikke overfladen, men fedt-laget længere inde, som er skyld i det.

88.00

SÅDAN ER DU STILLET VED
FORSINKELSER PÅ OVER EN TIME**MAD OG DRIKKE**

Du har ret til at få noget at spise og drikke på togselskabets regning.

ALTERNATIV TRANSPORT

Du har ret til at blive transporteret til dit endelige bestemmelsessted så hurtigt som muligt.

Forsinkede passagerer får stadig ikke, hvad de har ret til

To ud af tre togselskaber oplyser ikke passagererne tydeligt nok om, at de har ret til gratis mad og drikke, når toget er forsinket i mere end en time.

Siden 2009 har EU-regler sikret retten til gratis mad og drikke, hvis dit tog er mere end en time forsinket. Men Arriva og Lokaltog oplyser enten ikke passagererne om denne ret, eller de gemmer informationen så langt væk, at den er svær at finde for togpassagererne.

Og det går ikke, lyder det fra Forbrugerrådet Tænk. Forordningen pålægger togselskaberne tydeligt at informere passagererne om denne EU-sikrede ret. Informationen skal dermed være let at finde for passagererne.

Kritik af problemet førte sidste år til, at DSB nu oplyser passagererne om retten til et gratis

PENGE TILBAGE

Du har ret til at få billetten helt eller delvist refunderet, hvis du får at vide, at du bliver mere end en time forsinket til din destination. Er formålet med din rejse ikke længere muligt, kan du også have ret til at få betalt rejsen tilbage til den station, du startede rejsen fra.

RET TIL INFORMATION

Du har ret til at få tilstrækkelig information om situationen, når du venter på et aflyst eller et forsinket tog.

OVERNATNING

Du har ret til at få betalt en overnatning på et hotel, hvis du på grund af forsinkelsen er nødt til at vente natten over.

Hvis dit tog er meget forsinket, har du ret til noget at spise og drikke. Det oplyser alle togselskaber dog ikke om.

“Det er godt, at DSB har gjort det nemmere for passagererne at se, hvad deres rettigheder er ved forsinkelser. Til gengæld er det kritiserbart, at hverken Arriva eller Lokaltog tydeligt oplyser passagererne om deres rettigheder, hvor det er naturligt for passagererne at lede efter informationen,” siger Laura Kirch Kirkegaard, afdelingschef for Forbrugerrådet Tænk Passagerpuls.

Selskaber mener, at de overholder reglerne

På spørgsmålet om, hvorvidt Arriva selv synes, at togselskabet lever op til informationspligten ved at linke til den juridiske forordning, svarer kommunikationschef i Arriva Pia Hammershøj Splittorff i en kortfattet mail til Forbrugerrådet Tænk:

“Det burde overholde informationspligten fra vores side.”

Det er Laura Kirch Kirkegaard uenig i.

“Domstolene må afgøre, om informationspligten er overholdt. Men vi mener ikke, det er god kundeservice. Arriva fulgte hurtigt op, da vi kritiserede deres information om rejsetidsgaranti. De satte nemlig klistermærker op på stationerne - der, hvor passagererne er. Derfor undrer det os, at Arriva ikke vil gøre mere for at informere passagererne om deres rettigheder ved forsinkelser,” siger hun.

Heller ikke hos Lokaltog er der tegn på, at selskabet kan se noget forkert ved den manglende omtale af passagerretten til mad og drikke ved forsinkelser på over en time.

“I virkelighedens verden kan du i henhold til rejsetidsgarantien tage en taxa, hvis du er over 20 minutter forsinket. I de 12 år, jeg har arbejdet i selskabet, kan jeg ikke erindre en eneste situation, hvor retten til gratis mad og drikke ville træde i kraft for passagererne. Men hvis der rejser sig en folkestorm, gør vi det gerne mere

tydeligt på hjemmesiden. Det kommer bare ikke til at ændre noget for nogen i praksis,” siger Kurt Lauridsen, sekretariatschef i Lokaltog.

Selskaberne skal efterleve kravet i praksis

Transport-, Bygnings- og Boligministeriet svarer i en henvendelse fra Forbrugerrådet Tænk, at ministeriet ikke har nogen direkte kompetence på området og henviser i stedet til Jernbanenævnet, der fører tilsyn med overholdelsen af forordningen, og til DSB, Arriva og Lokaltog selv.

Men er oplysningspligten alene nok til at sikre, at passagererne nu også får den gratis mad og drikke, som de har krav på? Det er Laura Kirch Kirkegaard fra Forbrugerrådet Tænk ikke så sikker på:

“En ting er, at selskaberne oplyser passagererne om deres rettigheder. En anden er, om de rent faktisk efterlever dem. Vi hører for eksempel fortsat fra passagerer, der har været mere end en time forsinket med DSB uden at blive tilbudt det ene eller det andet. Det synes vi, ikke er godt nok.”

DSB forsikrer dog, at selskabet gør, hvad der står i deres magt for at efterkomme passagerernes ret til mad og drikke ved længere forsinkelser.

“Heldigvis er det ikke ofte, at der er forsinkelser på over en time. Når det sker, har vi forsøgt at lave forskellige muligheder for at tilbyde forplejning i de forskellige rejsesituationer, kunderne kan være i. Er det en rejse med et IC- eller lyntog, vil togpersonalet som regel uddele forfriskninger til kunderne i toget. Der kan også være situationer, hvor de giver kunderne en kupon til at handle i en af DSB's 7-Eleven-butikker. Skulle man være med et tog, hvor der ikke er service om bord, kan man få refunderet køb af mad og drikke på op til 50 kroner i en af DSB's 7-Eleven-butikker,” siger underdirektør i DSB Kommerciel Aske Wieth-Knudsen. ■

måltid og en forfriskning på selskabets hjemmeside under afsnittet om rejsegaranti.

Over for Politiken lovede Arriva sidste år at blive bedre til at informere passagererne om passagerretten ved forsinkelser på over en time. Men togselskabet nøjes med at linke til den juridiske forordning på siden om betingelser og rejseregler og ikke på siden om rejsetidsgaranti, som DSB gør det.

Arriva nævner ikke passagerretten til mad og drikke med et ord.

Heller ikke hos Lokaltog bliver passagerernes ret til gratis mad og drikke omtalt.

Tandbørstens effektivitet afgøres af børstehovedet

Alle elektriske tandbørster gør tænderne rene, men hvor godt kommer i høj grad an på, hvilket børstehoved der bruges.

To modeller er testet med forskellige børstehoveder. Philips **Sonicare DiamondClean Smart** og Oral B **Genius** optræder derfor flere gange i skemaet med forskellige børstehoveder.

Placering	Tandbørstemodel	Børstehoved	Samlet bedømmelse	Samlet bedømmelse, pct.	Fundet til, kr.	Renngøring af tænder	Batteri	Brugstid på en opladning	Brugstid på en opladning, minutter	Opladningstid	Opladningstid, timer	Ibrug	Børstehoved af og på	Tandbørstning	Håndtag	Vægt
1	Philips Sonicare HealthyWhite Bedst i test	DiamondClean	▲	76	499	▲	▲	▲	105	▲	11	▲	▲	●	▲	▲
2	Philips Sonicare DiamondClean Smart	Premium Gum Care	▲	75	3199	▲	▲	▲	105	●	14	▲	●	●	▲	▲
3	Philips Sonicare DiamondClean Smart High	DiamondClean	▲	72	3199	▲	▲	▲	105	●	14	▲	●	●	▲	▲
4	Oral-B Genius	3D White	▲	72	963	▲	●	●	57	▲	13	▲	▲	▲	▲	▲
5	Philips Sonicare DiamondClean Smart	Premium White	▲	71	3199	▲	▲	▲	105	●	14	▲	●	●	▲	▲
6	Oral-B Genius	CrossAction	▲	71	963	▲	●	●	57	▲	13	▲	▲	▲	▲	▲
7	Philips Sonicare DiamondClean	DiamondClean	▲	69	1.799	▲	▲	▲	108	▼	19	▲	●	●	▲	▲
8	Oral-B Pro 2	CrossAction	▲	69	375	▲	●	●	55	▲	13	▲	▲	▲	▲	▲
9	Philips Sonicare DiamondClean Smart	Premium Plaque Control	▲	67	3199	●	▲	▲	105	●	14	▲	●	●	▲	▲
10	Oral-B Smart 6	CrossAction	▲	67	978	▲	●	▲	66	▼	24	▲	▲	▲	▲	●
11	Oral-B Vitality	CrossAction	▲	65	153	▲	▼	▼	34	▼	16	▲	▲	▲	▲	▲
12	Oral-B Genius	Sensitive	▲	63	963	●	●	●	57	▲	13	▲	▲	▲	▲	▲
13	Oral-B Genius	Sensi Ultrathin	▲	63	963	●	●	●	57	▲	13	▲	▲	▲	▲	▲
14	Philips Sonicare FlexCare Platinum	AdaptiveClean	▲	62	1.129	●	▲	▲	164	▼	32	▲	●	●	▲	▲
15	Oral-B Smart 4	CrossAction	▲	61	792	▲	▼	▼	44	▼	21	▲	▲	▲	▲	▲
16	Oral-B Pro 690	CrossAction	●	57	243	●	▼	▼	47	▼	18	▲	▲	▲	▲	▲

▲ MEGET GOD ▲ GOD ● MIDDEL ▼ UNDER MIDDEL ▼ DÅRLIG

Du får rene tænder med de fleste af de elektriske tandbørster i testen. Hvor rene dine tænder bliver, afhænger ikke af, om du har købt et smart tandbørstesystem til flere tusinde kroner eller en simplere model. Renheden afhænger i høj grad af, hvilket børstehoved du bruger på tandbørsten. Derfor har Forbrugerrådet Tænk testet to ens elektriske tandbørster med forskel-

lige børstehoveder for at vise, hvad børstehovedet betyder for renheden. De ens tandbørster med forskellige børstehoveder er fremhævet med farver i skemaet.

Selv om dine tænder nok skal blive rene, kan det betale sig at se sig grundigt for, når du vælger en elektrisk tandbørste, for især på batterilevetiden er der store forskelle.

Hårde børstehoveder gør mest rent

Ønsker du en blid og forsigtig rengøring af dine tænder og derfor vælger et børstehoved til følsomme tænder, bliver rengøringen ikke helt så effektiv.

Den elektriske tandbørste Oral-B Genius er testet med fire forskellige børstehoveder. Hvor børstehovederne 3D White og CrossAction begge får bedømmelsen 'god' i rengøring, får børstehovederne Sensitive og Sensi Ultrathin bedømmelser på 'middel'. Samlet set betyder det, at den elektriske tandbørste Oral-B Genius ligger på en score mellem 63 og 72, alt efter hvilket børstehoved der bliver brugt.

Der kan dog være forskellige grunde til, at du bør vælge et blødere børstehoved, selv om det

FORBRUGERRÅDET TÆNK ANBEFALER

Forbrugerrådet Tænk anbefaler **Philips Sonicare HealthyWhite**. Det er en god, relativt billig elektrisk tandbørste. Med børstehovedet DiamondClean får du en effektiv rengøring.

Oral-B Genius er en anden god og ikke alt for dyr elektrisk tandbørste. Den er mest effektiv til at rengøre tænderne med børstehovederne 3D White og CrossAction.

ikke er helt så effektivt, når det gælder rengøring - og det er værd at bemærke, at bedømmelserne ligger og svinger mellem 'god' og 'middel', og ingen får under 'middel'. Er du i tvivl om, hvilken type børstehoved dine tænder og dit tandkød egner sig til, så tal med din tandlæge.

Bedste tandbørste er også billig

Ønsker du en elektrisk tandbørste, der er god til rengøring af tænderne uden de store dikkedarer, er Philips Sonicare HealthyWhite med Dia-

Opladning	Brugervejledning	Støj	Type af bevægelse	Tryksensor	Indikator for opladning	Smartphone-app
▲▲	▲▲	●	Sonisk	Ja	Ja	Nej
▲▲	▲▲	●	Sonisk	Ja	Ja	Ja
▲▲	▲▲	●	Sonisk	Ja	Ja	Ja
▲▲	▲▲	●	Puls. og oscillerende	Ja	Ja	Ja
▲▲	▲▲	●	Sonisk	Ja	Ja	Ja
▲▲	▲▲	●	Puls. og oscillerende	Ja	Ja	Ja
▲▲	●	●	Sonisk	Nej	Ja	Nej
▲▲	▲	●	Puls. og oscillerende	Ja	Ja	Nej
▲▲	▲▲	●	Sonisk	Ja	Ja	Ja
▲▲	▲	●	Puls. og oscillerende	Ja	Ja	Ja
▲	▲	●	Oscillerende	Nej	Nej	Nej
▲▲	▲▲	●	Puls. og oscillerende	Ja	Ja	Ja
▲▲	▲▲	●	Puls. og oscillerende	Ja	Ja	Ja
▲▲	●	●	Sonisk	Ja	Ja	Ja
▲▲	▲	●	Puls. og oscillerende	Ja	Ja	Ja
▲▲	▲	●	Puls. og oscillerende	Ja	Ja	Nej

FAKTA OM TESTEN

11 elektriske tandbørster er testet for, hvor effektivt de rengør tænderne, samt for brugervenlighed. Hvis der hører flere forskellige tandbørstehoveder til én og samme elektriske tandbørste, er tandbørsten testet for hvert børstehoved. I skemaet står både navnet på selve tandbørsten samt det anvendte børstehoved.

Rengøring af tænderne er testet ved, at 20 personer har børstet tænder med en tandbørste med nyt børstehoved. Ved hjælp af farve vurderede eksperter, i hvor høj grad testpersonernes belægninger (plak) på tænderne er fjernet efter to minutters tandbørstning.

Batteri er en test af, hvor lang tid en fuldt opladet tandbørste kan køre, hvis den bruges to gange to minutter om dagen med 12 timers pause imellem. Derudover er det

målt, hvor lang tid det tager at oplade en flad tandbørste helt.

I brug er de 20 testpersoners bedømmelse af, hvor god tandbørsten er i brug, for eksempel hvor god tandbørsten er at holde på, om den vibrerer ubehageligt meget ved brug, hvor let det er at skifte børstehoved, med mere.

Støj er de 20 testpersoners bedømmelse af, hvor meget tandbørsten larmer i brug.

Den samlede bedømmelse vægtes således:

Rengøring af tænder..... 50 pct.
Batteri..... 20 pct.
I brug..... 25 pct.
Støj..... 5 pct.

Testen er lavet i samarbejde med andre europæiske forbrugerorganisationer i International Consumer Research and Testing, ICRT.

mondClean-børstehoved et godt valg. Ud over at få en god bedømmelse i rengøring af tænderne har den en brugstid på 105 minutter. Børster du tænder to gange om dagen i to minutter, holder tandbørsten altså strøm i næsten en måned. Når den skal oplades, tager det 11 timer - det er den hurtigste opladning i testen - og alt i alt bliver Philips Sonicare HealthyWhite topscorer i testen og får Bedst i Test.

Modellen koster cirka 500 kroner, hvilket er rundt regnet en sjettedel af, hvad nummer to og tre i testen koster. I de fleste tilfælde handler det ikke om, at selve tandbørsten er mere avanceret eller anderledes, hvis den er dyrere, men om hvilket tilbehør man får med til tandbørsten.

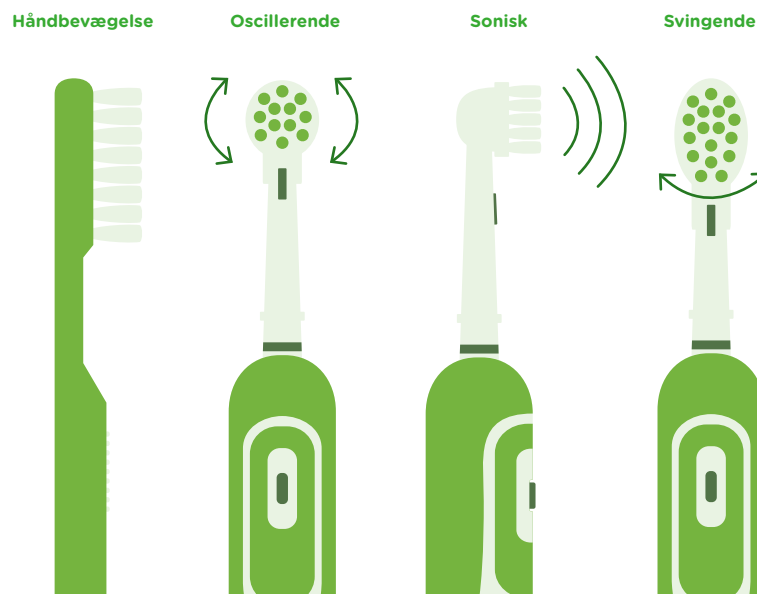
Med Philips Sonicare DiamondClean Smart, der koster omkring 3.000 kroner, får du flere børstehoveder med, opladeren fungerer også som vandglas, og tandbørsten er i forbindelse med din smartphone via en app, der hjælper dig til at børste dine tænder på den mest effektive måde. ■

Vær opmærksom på mange produktnavne

Elektriske tandbørster kan have lange 'efternavne' i form af numre og bogstaver, der betyder noget, i forhold til hvilket tilbehør og hvilke tandbørstehoveder der følger med. Navnene på tandbørsterne kan også være forskellige alt efter farve, så de hedder noget forskelligt, selv om den egentlige tandbørste (håndtaget) er den samme.

For eksempel findes Oral-B Genius både med tal som 8000, 8100, 9000 og 9100 samt N og S i efternavnet - for eksempel Genius 9000N og Genius 8000N, hvor forskellen er, hvorvidt der medfølger et rejseetui med usb-oplader eller ej, samt om der er tre eller fire børstehoveder med i pakningen. Derfor kan prisen også variere.

Alle disse forskellige udgaver af samme tandbørste har vi slået sammen til én tandbørste i testskemaet.

Oscillerende vs. sonisk vs. svingende

De to typer elektriske tandbørster, der overvejende er på markedet, er henholdsvis oscillerende og soniske. På den oscillerende tandbørste roterer børstehovedet, mens det på den soniske vibrerer.

Umiddelbart er de oscillerende og soniske modeller lige gode til at fjerne plak, mens de tandbørster, hvor hovedet svinger fra side til side, er de mindst effektive. Der er ikke nogen tandbørster med svingende hoved med i testen i magasinet, men der er flere modeller på www.taenk.dk.

Løbende udgift til børstehoveder

Inden du vælger en elektrisk tandbørste, kan det være en god ide at undersøge, hvad børstehovederne koster. For eksempel koster en pakke med fire Philips DiamondClean-børstehoveder omkring 200-250 kroner, hvilket også er prisen for en pakke med fire 3D White-børstehoveder til Oral-B Genius. Oral-B anbefaler selv, at børstehovedet skiftes en gang hver tredje måned, hvilket betyder, at en pakke med fire børstehoveder typisk vil holde i et år.

VALG 2018

– brug din indflydelse

Vil du have indflydelse på forbrugerpolitikken i Danmark?

Du kan nu melde dit kandidatur, hvis du vil være repræsentant for de personlige medlemmer i Forbrugerrådet Tænks øverste myndighed, rådsforsamlingen. Det er her, Forbrugerrådet Tænks politiske linje bliver lagt. Til oktober skal der vælges to repræsentanter og to suppleanter for de personlige medlemmer.

Alle medlemmer af Forbrugerrådet Tænk har mulighed for at stille op.

Du kan melde dit kandidatur her:

www.taenk.dk/medlemsblad/april-2018

Når du tilmelder dit kandidatur, skal du blandt andet oplyse:

- Dine mærkesager.
- Hvorfor du vil være repræsentant for de personlige medlemmer.
- Hvor længe du har været medlem.

VALGFORLØB

Frem til november forløber valget således ...

April:

Det bliver muligt at melde sig som kandidat

August:

Sidste frist for opstilling som kandidat

September:

Kandidaterne præsenteres

Oktober:

Valget afholdes

November:

De valgte repræsentanter præsenteres

Hvad er rådsforsamlingen i Forbrugerrådet Tænk?

Rådsforsamlingen er Forbrugerrådet Tænks øverste, styrende organ. Her har organisationens 78.000 personlige medlemmer to repræsentanter. Og det er dem, du skal vælge – eller forsøge at blive valgt som.

Læs mere om valget på www.taenk.dk/medlemsblad/april-2018

STØVSUGERE
LABORATORIETEST

LARS NØHR ANDRESEN

TESTANSVARLIG THORBEN BAYER MARKEDSRESEARCH MARIANE ANDERSEN

Små motorer giver støvsugere udfordring på ét område

Stadig skrapperer regler for elforbruget for støvsugere gør motorerne mindre og mindre, og nu begynder det at kunne ses i tæpperne.

Placering		Samlet bedømmelse	Samlet bedømmelse, pct.	Fundet til, kr.	Angivet energiklasse	Maks. nominel effekt, W	Støvsugning	Hår på gulvtæppe	Stor på gulvtæppe	Hårdt gulv	Støv-emission	Holdbarhed	Motor	Miljø	Energiforbrug
1	Vorwerk Kobold VK200-2 + EB400 børstemodul Bedst i test	▲	73	7.295	A	750	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	●	▲
2	Electrolux ESP72DB SilentPerformer Bedst i test	▲	71	899	A+	550	▲	●	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
3	Philips FC8721/09 Performer Expert Bedst i test	▲	71	1.199	A	650	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	●
4	Rowenta RO3969EA Compact Power	▲	69	1.097	A	750	▲	▲	▲	▲	▲	▲	●	●	▲
5	Bosch BSG5333 Zoo'o ProAnimal	▲	68	1.628	C	1.200	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▼	▼
6	Miele Complete C3 Excellence Ecoline SGSP3	▲	68	1.995	A+	550	▲	▼	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
7	Electrolux PureD9, PD91-Green	▲	68	2.249	A+++	300	▲	▼	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
8	Nilfisk Elite RCL14E08A2	▲	66	1.495	A++	450	▲	▼	▲	●	▲	▲	▲	▲	▲
9	Nilfisk Elite P Superior	▲	65	2.699	E	1.450	▲	●	▲	▲	▲	▲	▲	▼	▼
10	Kärcher VC 3	▲	62	875	A	750	▲	▼	▲	●	▲	▲	▲	▲	▲
11	Miele Classic C1 EcoLine SBAP3	●	58	1.499	A+	550	●	▼	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
12	Electrolux ESPC7Green Silent Performer	▼	25	951	A	650	▲	▲	▲	▼	▲	▼	▼	▲	▲

▲▲ MEGET GOD ▲ GOD ● MIDDEL ▼ UNDER MIDDEL ▼▼ DÅRLIG

Tidligere havde støvsugere ofte motorer på 2.000 watt, men i 2014 satte EU et maksimum på 1.600 watt, og siden da er kravene til motorstørrelse blevet skrappere og skrappere.

Formålet med regler, der mindsker motorstørrelsen, er at mindske unødvendig udledning af CO₂. For den enkelte forbruger betyder det måske ikke så meget i kroner og øre, om man bruger 30 eller 100 kroner om året på el til støvsugeren, men på landsplan har det stor betydning for udledningen af CO₂, hvis cirka to millioner husstande halverer energiforbruget til støvsugning.

Hvad betyder nye regler for dig?

Betydningen for dig, der støvsuger boligen, er groft sagt, at støvsugerne får mindre motorer, som igen mindsker energiforbruget. Tidligere test af støvsugere i Forbrugerrådet Tænk har vist, at det er muligt at lave støvsugere med motorer

på omkring 600-700 watt, der støvsuger mindst lige så effektivt - i flere tilfælde ligefrem langt bedre - end støvsugere med større motorer.

Ønsker du en almindelig, klassisk støvsuger, der både kan støvsuge tæpper og hårdt gulv, og som endda kan klare hår på gulvtæpper, er der for eksempel Electrolux SilentPerformer, der trods en motor på kun 550 watt får en samlet bedømmelse på 'god' og ligger i top-3 i skemaet.

Ønsker du at være så energivenlig som muligt, bør du kigge på Electrolux PD91-Green, der med en motorstørrelse på blot 300 watt

FORBRUGERRÅDET TÆNK ANBEFALER

Vorwerk Kobold VK200-2 er en rigtig god og energieffektiv støvsuger i et anderledes og flot design til dem med den store pengepung. Har mange muligheder for udvidelser.

Electrolux ESP72DB SilentPerformer er en god støvsuger, der er meget energieffektiv og samtidig fås til under 1.000 kroner.

FAKTA OM TESTEN

Forbrugerrådet Tænk har testet 70 støvsugere. Her i bladet præsenteres 12 af de nyeste og mest interessante.

Støvsugning er både en test af, hvor godt modellerne suger støv og hår op fra gulvtæpper og støv fra hårdt gulv med og uden sprækker. Vi har også støvsuget langs panelerne for at se, hvor godt mundstykket får det hele med. Støvposen/beholderen har været både tom og knap halvt fyldt med støv under testen for at undersøge, om det påvirker sugestyrken. Hvis støvsugeren leveres med et parketmundstykke til hårdt gulv eller andre specialmundstykker som turbo- eller elektroborste, er de blevet testet i de relevante situationer.

Støv-emission er målt for, hvor godt støvsugernes filtre og poser holder støv og helt små partikler indenbords.

Holdbarhed er testet på motoren og ledningsopruddet og svarer til ti års brug. Den bidrager ikke til den samlede bedømmelse, men kan begrænse det samlede resultat, i tilfælde af at en støvsuger ikke består testen.

Energiforbrug er blevet målt ved at måle forbruget under støvsugning af 10 m² hårdt gulv samt 10 m² gulvtæppe.

Støj er både blevet målt med decibel måler fra en afstand på 1,6 meter og subjektivt bedømt af et brugerpanel.

Brugervenlighed er vurderet af et panel på tre personer. Der er taget hensyn til både daglig brug, der blandt andet er vurderet ud fra, hvor nemt det er at støvsuge på gulve, tæpper og trapper, hvor hygiejnisk det er at skifte poser og tømme støvbeholdere på de pose-løse modeller, samt hvor nemt det er at pakke apparatet væk efter brug.

Den samlede bedømmelse vægtes således:

Støvsugning.....	60 pct.
Brugervenlighed.....	20 pct.
Støv-emission.....	10 pct.
Støj.....	6 pct.
Energiforbrug.....	4 pct.

Testen er udført i samarbejde med andre forbrugerorganisationer i International Consumer Research & Testing, ICRT.

Energiforbrug for 10 m ² støvsugning på hårdt gulv, Wh	Energiforbrug for 10 m ² støvsugning på gulvtæppe, Wh	Angivet årligt energiforbrug, kWh	Støj	Støj, dB	Brugervenlighed	Støvsugning på gulvtæppe	Støvsugning på hårdt gulv	Vedligeholdelse	Skifte motorfilter	Skifte udblæsningsfilter	Vægt, kg
50,2	81,7	21,4	▼	74,4	▲	▼	▲▲	●	-		5,4
81,9	77,9	21,4	▲▲	69,3	●	▼	●	▲	▼	▲	5,6
90,8	89,5	27,8	▲	73,7	●	●	▲	▲	▼	▲▲	6,9
89,7	88,5	28,0	●	74,4	●	▼	▼	▲	▼	▼▼	4,9
152,8	145,3	40,0	●	73,5	●	▼▼	●	●	▼	▲▲	7,3
80,4	72,8	20,1	▲	70,4	▲	▼	▲▲	▲	●	▲▲	7,2
41,6	38,6	9,9	▲	63,3	▲	▲	▲	▲▲	●	●	7,6
51,3	49,7	15,8	▲▲	64,8	●	●	▲	▲	●	▼▼	9,2
178,8	175,8	49,0	●	73,7	●	▼▼	▲	▲	▲	▼	9,4
82,6	81,2	24,8	▲	70,7	▼	▼	●	▼	▼	●	5,9
75,1	74,2	21,3	●	74,3	▲	●	▲▲	▲	●	▲	6,0
87,4	85,8	26,4	●	70,6	▼	▼	▲	▼	▼	▼	6,5

**STØVSUGERE
LABORATORIETEST**

☑ LARS NØHR ANDRESEN
☑ TESTANSVARLIG THORBEN BAYER MARKEDSRESEARCH MARIANE ANDERSEN

som den eneste støvsuger i testen opnår energimærke A+++.

“Den energivenlige støvsuger får en pæn samlet bedømmelse på ‘god’, men er samtidig en af de dårligste til at klare hår på gulvtæppe. Det skyldes en blanding af designet af mundstykket, og at støvsugeren har den laveste sugeeffekt af de testede maskiner. Men har man ikke kæledyr, er det en stille og god støvsuger,” siger projektleder Thorben Bayer hos Forbrugerrådet Tænk, der har stået for testen.

Hår på gulvtæppet udfordrer

Netop hår på gulvtæppe er den udfordring, som de fleste støvsugere har problemer med, og har man kæledyr - eller er der flere langhårede beboere - og tæpper, er det en kombination, der er svær at undgå.

Den bedste støvsuger i testen til hår på gulvtæppet er Bosch BSG5333 Zoo'o ProAnimal, der har et mundstykke med roterende børster.

“Også robotstøvsugere og ledningsfrie støvsugere bruger roterende børster for at kompensere for deres dårlige sugeevne. Børsterne kan til gengæld ikke løse deres udfordring med at suge støv op fra sprækker,” siger Thorben Bayer.

Men har du ikke gulvtæppe, kæledyr eller langt hår, er der ikke mange argumenter for at vælge en støvsuger med motoriseret børstehoved.

Dyr støvsuger skiller sig ud fra mængden

Støvsugeren fra Vorwerk ligner umiddelbart en ledningsfri støvsuger, men bag det anderledes design gemmer der sig et avanceret støvsuger-system med ledning.

Kobold VK200-2 er en dyr støvsuger, men den har også særligt avancerede funktioner. I mundstykket gemmer der sig sensorer, der hele tiden skanner gulvoverfladen, så børsten kan tilpasse sig underlaget. På tæpper roterer børsterne med 1.800 omdrejninger i minuttet, og når mundstykket registrerer andre overflader, sænkes antallet af omdrejninger.

Der findes en lang række specialiserede mundstykker til støvsugeren fra Vorwerk, blandt andet et mundstykke, der både vasker og støvsuger hårde gulve. Den testede model er testet uden særlige mundstykker.

Electrolux brænder sammen

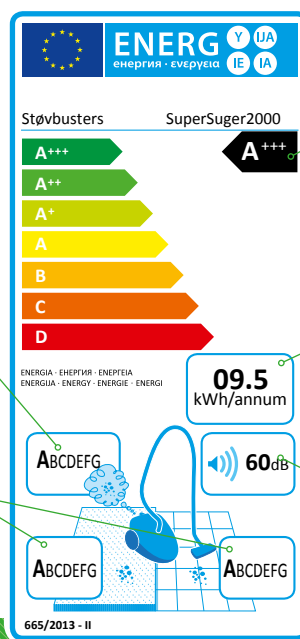
Mærket Electrolux klarer sig generelt godt i testen af støvsugere, men testen af den posefri

Nyt energimærke på støvsugerne

Støvsugere har fået et nyt energimærke. Tidligere gik skalaen kun til A, og der var efterhånden så mange A-mærkede modeller på markedet, at det er blevet nødvendigt at udvide skalaen, så det er muligt at være bedre end A-mærket. Det nye energimærke har fået tilføjet mærkningerne A+, A++ og A+++; mens mærkerne E, F og G bliver udfaset.

Re-emissioner af støv: Viser, hvilken klasse støvsugeren ligger i, når det handler om at filtrere luften for støv.

Effektivitet: Angiver, hvor effektiv (god) støvsugeren er til at rengøre henholdsvis gulvtæpper og hårde gulve. A er den bedste bedømmelse.

Energieffektivitet: Angiver, hvor støvsugeren ligger på skalaen for energieffektivitet, hvor A+++ er den mest effektive.

Årligt energiforbrug: Energiforbruget er det forventede energiforbrug ved gennemsnitlig støvsugning af en gennemsnitlig bolig.

Støjniveau: Støj måles i decibel, når støvsugerens motor kører på maksimal styrke.

Så meget CO2 udleder din støvsugning

Energiforbruget for de testede støvsugere veksler mellem et årligt energiforbrug på 49 og 9,9 kWh for en gennemsnitlig bolig på 100 m². (Udregningen foretaget på grundlag af tal fra Energinet).

A+++	(9,9 kWh årligt).....	1,9 kg
A+	(21 kWh årligt).....	4,1 kg
A	(26,6 kWh årligt).....	5,2 kg
E	(52 kWh årligt).....	10,2 kg

Så meget koster støvsugningen på elregningen

Støvsugningen har ikke voldsomt stor indflydelse på elregningen for den enkelte forbruger, og derfor har EU indført regler for at gøre støvsugerne mere energivenlige. Med en pris pr. kWh på 2,50 kroner bruger en støvsuger med energimærke A+++ for cirka 25 kroner el om året. For en mere energifræsende støvsuger med energimærke E koster støvsugningen cirka 130 kroner om året på elregningen – hvis man altså har en gennemsnitlig bolig på 100 m².

Electrolux ESPC7Green SilentPerformer viser, at mærket ikke er ufejlbarligt.

Som den eneste støvsuger i testen brænder motoren i denne støvsuger fra Electrolux simpelthen sammen under holdbarhedstesten.

Det drejer sig om motorens kulbørster, som

blev slidt skævt ned, og efter 17 timers brug kunne motoren ikke køre mere. Der er ellers tale om en ret billig, poseløs støvsuger, som er virkelig god til at tage hår på gulvtæppe, men som dog klarer sig væsentligt dårligere på hårdt gulv end de øvrige støvsugere i testen. ■

Forbrugerrådet
Tænk
Penge

*Du betaler alt for dyrt for at investere dine penge via banken.
Uanset om det er pensionsopsparing eller anden opsparing af
formue, snupper bankerne en stor del af dit afkast.*

Forbrugerrådet Tænk Penge kigger i næste nummer kritisk på de høje omkostninger, som mange danskere betaler, når de lader banken håndtere investering af formuen.

LÆS OGSÅ I NÆSTE NUMMER:

Test af forbrugslån – hvor finder du det billigste lån? / **Test af rejseforsikring** - hvilket selskab har de bedste vilkår?
Selvsalg af bolig – der er penge at spare, men er selvsalg en god løsning? / **Projektbolig** - derfor skal du være særlig opmærksom!

FORBRUGERRÅDET TÆNK PENGE udkommer seks gange om året. Magasinet er det privatøkonomiske søstermagasin til Forbrugerrådet Tænk, hvor vi tester økonomiske produkter med fokus på banker, forsikring, realkredit og pension og skriver om de store og små økonomiske valg i livet. Du kan få magasinet Forbrugerrådet Tænk Penge med medlemsrabat. Læs mere på: www.taenk.dk/medlemsblad/april-2018

Forskellig mælk til forskellige priser

Engang var der to slags mælk at vælge mellem: skummet- og sødmælk. Så kom letmælk og minimælk, og i dag er valgmulighederne langt større, men hvad er egentlig urmælk, jersey mælk og lattemælk?

De klassiske mælketyper

I mange år var der kun to slags mælk i Danmark: sødmælk, som var den almindelige mælk, og skummetmælk, som var et restprodukt fra flødeproduktion og ikke rigtig blev regnet for mælk. I 1970'erne kom letmælken til, og den var mange danskeres foretrukne mælk.

SKUMMETMÆLK

Når fløden er skummet af mælken, er det resterende produkt den fedtfattige skummetmælk, som altså er et mælkeprodukt, der har eksisteret i mange år. Det maksimale fedtindhold må være 0,5 gram fedt pr. 100 gram, men ofte er der kun 0,1 gram fedt i skummetmælken.

Fedtindhold: Typisk 0,1 g pr. 100 g

Energi: 142 kJ pr. 100 g

Typisk pris: 7,50 kroner pr. liter

LETMÆLK

I 1972 blev letmælk lanceret i Danmark som det første alternativ til sød- og skummetmælk. Ifølge Arla var letmælken danskerne foretrukne mælk fra 1984 og indtil 2001, hvor minimælken blev lanceret. Letmælk fremstilles ved at tilbageføre noget af fløden til skummetmælken.

Fedtindhold: Maks. 1,5 g pr. 100 g

Energi: 188 kJ pr. 100 g

Typisk pris: 8 kroner literen

SØDMÆLK

Sødmælk er den mælk, som kommer ud af koen med en fedtprocent på cirka 3,5 procent. Det var den fremherskende mælketype indtil letmælken kom på markedet. I dag fremstilles sødmælk ved at tilbageføre noget fløde til skummetmælken, så fedtindholdet bliver 3,5 gram pr. 100 gram.

Fedtindhold: Maks. 3,5 g pr. 100 g

Energi: 251 kJ pr. 100 g

Typisk pris: 8,50 kroner literen

I 1990 drak hver dansker gennemsnitligt 30 liter sødmælk.

I 2010 var forbruget af sødmælk faldet til ti liter pr. dansker årligt, men fra 2011 steg forbruget igen, og i 2016 nåede forbruget af sødmælk op på 16 liter pr. dansker.

De nye slags mælk

I 2001 blev minimælken lanceret som et fedtfattigt alternativ til letmælk, og den blev hurtigt danskerne foretrukne mælk. Siden da er flere mælketyper lanceret, hvor en del af dem er særegne for enkelte mejerier. Nogle mælketyper, som for eksempel egns mælk, har været på markedet, men er røget ud igen.

MINIMÆLK

En relativt ny mælketype fra 2001. Minimælk har maksimalt 0,5 gram fedt pr. 100 gram og kategoriseres derfor som en skummetmælk. Men hvor skummetmælken typisk har et fedtindhold på 0,1 gram pr. 100 gram, har minimælken

typisk 0,5 gram fedt.

Fedtindhold: Maks. 0,5 g pr. 100 g

Energi: 151 kJ pr. 100 g

Typisk pris: 7,50 kroner pr. liter

Danskernes samlede forbrug af mælk har siden 1990 ligget og svinget mellem 106 og 91 liter årligt pr. dansker.

Økologisk eller ikke økologisk?

Ernæringsmæssigt diskutere forskere stadig forskellen på økologisk og konventionel mælk. En sammenfatning af 263 studier viser ifølge Ingeniøren, at økologisk mælk har et højere indhold af omega-3-fedtsyrer og højere indhold af linolsyre, jern, E-vitamin og carotenoide. Til gengæld indeholder den konventionelle mælk mere jod og lidt mere selen end den økologiske mælk. Der er ikke forsknings-

mæssig enighed om, hvad det reelt har af ernæringsmæssig betydning at drikke den ene mælk frem for den anden. Prisen på økologisk mælk er typisk et par kroner dyrere literen end konventionel mælk.

Homogeniseret eller uhomogeniseret?

Homogenisering af mælk er en findeling af mælkefedtet i mælken, så fedtet fordeles rundt i mælken. I uhomogeniseret mælk vil

fedtet i mælken samle sig på mælken overflade. Skummetmælk homogeniseres normalt ikke ifølge Mejeriforeningen, fordi fedtindholdet er så lavt. Piskefløde homogeniseres heller ikke, for så ville fløden ikke kunne piskes til skum.

Må økologisk mælk homogeniseres?

Økologisk mælk må gerne homogeniseres, men der er tradition for, at økologisk mælk er uhomogeniseret. Arla har valgt at homogenisere deres økologiske minimælk, fordi de over tid kunne se, at der var mest salg i den homogeniserede udgave af økologisk minimælk.

JERSEYMÆLK

Jerseymælk er mælk fra jerseykøer, der er en race af brune køer, der er mindre end det sortbrogede kvæg. Jerseymælken har ifølge mejerierne selv et højere indhold af protein og indeholder mere calcium og fosfor end mælk fra sortbroget kvæg. Jerseymælken smager ifølge producenterne også anderledes. Jerseymælk fås fra forskellige mejerier i de klassiske mælketyper. Første jersey mælk på kartoner kom fra Thise i 2001.

Typisk pris: 11,50-13,50 kroner pr. liter efter mælketype

LATTEMÆLK

Mælketypen er lavet særligt til skumning af mælk til kaffe. Proteinindholdet i mælk har betydning for, hvordan det skummes, og mængden af protein i mælk svinger alt efter sæsonen. I latte mælk er proteinindholdet tilpasset på forskellig vis til altid at

egne sig til skumning af mælk. Fås med forskelligt indhold af fedt. Første mælk specifikt til kaffe kom i 2008 fra Naturmælk.

Typisk pris: 14-16 kroner pr. liter

LAKTOSEFRI MÆLK

Laktosefri mælk er fremstillet til dem, der er intolerante over for mælkesukker, også kaldet for laktose. I laktosefri mælk er en del af laktosen fjernet fra mælken, og den resterende laktose er nedbrudt af lactase. Laktosefri mælk fås i en mini- og letmælksudgave. Arla lancerede laktosefri minimælk i 2010, og der findes i dag en lang række forskellige laktosefri mejeriprodukter.

Typisk pris: 11 kroner pr. liter

URMÆLK

Urmælk produceres af Thise Mejeri. Smagsmæssigt adskiller urmælk sig ikke fra anden mælk fra jerseykøer, men mælken protein har ifølge Thise Mejeri andre egenskaber end i almindelig mælk.

Typisk pris: 12 kroner pr. liter

GRÆSMÆLK

Thise Mejeri har flere specialmælk, hvor produktet græsmælk hører blandt. Græsmælk kommer fra en gård, hvor køerne udelukkende lever af græs og urter og altså ikke får andet foder. Fedtindholdet i mælken er på 4,2 gram pr. 100 gram, og mælken er altså federe end sødmælk. Sælges i udvalgte Coop-butikker.

Typisk pris: 16 kroner pr. liter

Parallelimporterede varer giver mere konkurrence – og billigere varer

Selv om den parallelimporterede mærkevare tandpasta er billig, er det dog ikke altid, at forbrugerne bider på. Mange forbrugere er nemlig skeptiske over for parallelimporterede varer.

Enkelte butikker kan du finde mærkevarer, der er billigere end det, de normalt koster - ikke fordi varerne er på tilbud, men fordi de er parallelimporterede. Det betyder, at varerne er hentet til Danmark uden om den officielle distributør og ofte fra lande, hvor mærkevarerne er billigere end herhjemme.

Parallelimport af varer har ifølge Mogens Bjerre, lektor på Department of Marketing på CBS, været i vækst. Det skyldes primært, forklarer han, ønsket om at skabe fri bevægelighed af varer inden for EU.

“I en tid, hvor man nedlægger grænser og sikrer varenes fri bevægelighed, giver det nogle fordele for mærkevareproducenterne, fordi de kan sælge den samme type vare til et større marked,” siger han.

“Det kræver kun, at mærkevareproducenterne på forhånd har sikret sig, at varerne er så markedskorrekte som muligt. Det vil sige, at de lever op til de krav, der er på de forskellige markeder,” siger Mogens Bjerre.

Og dermed er vejen banet for parallelimport. Spørgsmålet er blot, hvem der henter varerne til landet, altså om det foregår gennem den officielle distributør eller som parallelimport.

Det koster, hvad forbrugerne kan betale

Parallelimport af varer er tilladt inden for EU. Det betyder, at en virksomhed i Danmark eksempelvis kan importere mærkevare tandpasta fra Grækenland, hvor tandpastaen er langt

billigere, og så sælge den videre i Danmark til en pris, der ligger under markedsprisen for den samme mærkevare tandpasta i Danmark.

Men hvorfor er en tube mærkevare tandpasta overhovedet billigere i Grækenland?

Det skyldes det såkaldte Big Mac-indeks, forklarer Mogens Bjerre:

“Big Mac-indekset er et udtryk for befolkningens købedygtighed. Prisen fastsættes nemlig altid efter, hvor meget befolkningen kan betale for varerne, og da købekraften er forskellig fra land til land, er de lokale priser det også. Danskerne kan betale mere end grækerne, og derfor er varerne dyrere i Danmark.”

Ikea koster det samme over hele verden

Ikke alle er dog lige begejstrede for parallelimporten, som netop udfordrer prissætningen i et højprisland som Danmark.

“Det har været kendt i mange år, at du har kunnet køre til Tyskland og købe øl og sodavand til en lavere pris end herhjemme. Det er privat parallelimport, der har en negativ effekt for dele af erhvervslivet herhjemme. Så den almindelige danske forbruger kender godt til mekanismen,” siger Mogens Bjerre.

For at dæmme op for parallelimporten kan mærkevareproducenterne lægge en fastprispolitik, der betyder, at mærke-

varerne koster det samme over hele verden. Det er eksempelvis, hvad Ikea gør.

“Ikea kender vi i Danmark som en møbelkæde, der sælger møbler til fornuftige priser, men i Kina bliver Ikea vurderet som værende

Deodoranten og shampooen er købt hos Normal og i et almindeligt supermarked, og der er ingen forskel på emballagen.

ekstremt dyr. Ikea prissætter ens over hele verden for blandt andet at undgå parallelimport, selv om der er små chancer for netop parallelimport af deres varer, da Ikea jo er et lukket system. Men når du prissætter globalt, har du typisk ikke ret mange varer, der farer rundt i systemet, som du prismæssigt ikke har styr på,” siger Mogens Bjerre.

Godt for forbrugerne

Selv om parallelimporten kan have negative følger for de danske mærkevaredistributører og de danske detailhandlere, der handler via de offi-

Kattemaden fra Whiskas købt i Normal har engelsk tekst på forsiden, mens kattemaden købt i almindeligt supermarked har svensk, dansk og finsk tekst. Ligeledes er ingredienslisten på engelsk i den parallelimporterede udgave fra Normal.

Den samme tandpasta fra Colgate, hvor den parallelimporterede udgave fra Normal har et andet design på indpakningen, selv om produkterne indholdsmæssigt er ens.

cielle distributører, er Dansk Erhverv positivt indstillet over parallelimport.

“Vi har ikke noget imod parallelimporterede varer, så længe de er lovlige. Parallelimporten er derimod med til at sikre en effektiv konkurrence på markedet. Men det er klart, at de parallelimporterede varer selvfølgelig også skal leve op til produktsikkerhedsreglerne,” siger markedschef Lone Rasmussen fra Dansk Erhverv.

Mogens Bjerre fra CBS er enig i, at parallelimporten giver mere konkurrence, og nævner butikskæden Normal, der har mange parallelimporterede mærkevarer stående på hylderne.

“Der er ingen tvivl om, at det har været hårdt for Matas og en række supermarkeder, at Normal er kommet. Normal har lagt ud med et prisniveau, der er 20 til 40 procent lavere på mærkevarerne. Normal lever på, at mærkevarerproducenterne ikke sænker priserne til Matas, Dansk Supermarked og Coop, men i det øjeblik, de gjorde det, ville de formentlig tage livet af Normal. Vinderne er forbrugerne,” siger han.

Ja, parallelimport er godt for forbrugerne, lyder det samstemmende fra Vagn Jelsø, vicedirektør i Forbrugerrådet Tænk.

“Som udgangspunkt er parallelimporten

positiv. Det er lovligt, når det sker fra lande i EU, og det betyder, at varerne skal leve op til de samme krav som alle mulige andre varer. Så hvis det er sådan, at bestemte importører kan komme uden om de eksisterende aftaler mellem producenter og butikker og derved give forbrugerne nogle billigere tilbud på varer, er det en god ting,” siger Vagn Jelsø.

Men forbrugerne er skeptiske

Selv om priserne er lavere, er forbrugerne dog ofte skeptiske over for de parallelimporterede varer. Det har netop butikskæden Normal erfaret.

I starten var parallelimporten i sig selv en del af Normals markedsføring, men som indkøbsdirektør Susanne Hounsgaard forklarer det, havde kunderne svært ved at forstå, hvad parallelimporten gik ud på. Kæden markedsførte sig blandt andet med sloganet 'mærkevarer til kopivarepriser', men den del af markedsføringen har kæden nu helt droppet.

"Det skabte misforståelser og utryghed hos kunderne. De var i tvivl om, hvorvidt kvaliteten var den samme, om der var tale om andensorteringsvarer eller kopivarer. Derfor har vi nu ændret kommunikationen, så vi i stedet for at tale om, at vi parallelimporterer varer nu blot taler om, at vi køber dem i Europa, hvor varerne er billigst," siger Susanne Hounsgaard.

Den danske manual kan mangle

Men selv om der ingen forskel er på kvaliteten af de parallelimporterede varer og dem, du finder på hylderne hos eksempelvis Dansk Supermarked og Coop, kan der alligevel være grund til at være ekstra opmærksom, når du køber parallelimporterede varer.

"Der kan være garantier, der bortfalder, hvis producenterne siger, at garantien kun gælder, hvis du køber igennem de kanaler, som mærkevareproducenterne har godkendt," siger Vagn Jelsøe fra Forbrugerrådet Tænk og fortsætter:

"Der kan også være manualer, som ikke er tilgængelige på dansk, men måske kun på engelsk eller tysk. Forhandleren har formel pligt til at gøre opmærksom på, at det forholder sig sådan, men det vil jeg nu ikke altid stole på, at forhandlerne selv husker. Det skal man være opmærksom på, hvis det er et indviklet produkt. Hvis det er elektronik, kan en manual på dansk undertiden være en god ting at have ved hånden."

Hos Normal forklarer Susanne Hounsgaard, at kæden selv sørger for den korrekte mærkning og indhold med danske manualer, hvis distributøren ikke allerede har sørget for det.

Det gælder især for fødevarer og rengøringsmidler, som ifølge loven skal have etiketter med dansk tekst på.

"Hvis det drejer sig om fødevarer uden en dansk ingrediensliste, sørger vi eller distributøren for, at der kommer en dansk etiket på, før varen kommer til salg på hylden. Men vi befin-

der os i parallelverdenen, hvor mange varer i forvejen har mange sprog på etiketten, så vi kan ofte godt finde produkter, der har dansk tekst. Hvor der ikke er lovkrav, lægger vi selv danske indlægssedler i. Det kan for eksempel være ved produkter som hårfarve," siger hun.

Der er også krav om, at parallelimporterede varer skal overholde de samme regler om for eksempel fødevarerikkerhed, indhold af kemi

og så videre som alle øvrige varer, der sælges i Danmark.

"Dog må vi sige, at vi ser lidt flere tilfælde af parallelimporterede varer, der indeholder problemkemi. Det kan godt være lovlig problemkemi, men kemi, som vi ikke synes burde være der. Der er parallelimporterede varer en lidt mere vildtvoksende afart af de lovlige produkter," siger Vagn Jelsøe. ■

Overskudslagre i togvogne

Det er ikke altid, at de parallelimporterede varer hentes i et andet land. Ofte befinder mærkevarerne sig i lastbiler og på togvogne, der cirkulerer rundt i Europa.

"Mange mærkevareleverandører kører med salgs- og markedsføringsorganisationer, der typisk er lande- og regionsopdelte, og hvis det enkelte land ikke når omsætningsmålene, smides overskudslageret på togvogne og sendes ud i Europa.

Man har en pseudologik, ud fra hvilken man forsøger at optimere lokalt, og når det så ikke lykkes, sender man lageret væk, så det ser godt ud. Så det ser ud, som om lageret er blevet solgt. Det er ofte fra disse overskudslagre, at de parallelimporterede varer kommer. Det er grossister og kæder, der køber lagrene op og sælger dem videre til lavere priser, end de officielle distributører kan matche," fortæller Mogens

Bjerre, lektor på CBS.

"Producenterne er dog blevet klogere inden for de seneste år og har opdaget, hvor tåbeligt det er. De er blevet bedre til at matche produktion og salgsmål med reelt salg, så mængderne, der bliver sat til salg på denne måde, er faldende," siger Mogens Bjerre, som mener, at det kan få betydning for, hvor mange parallelimporterede varer der sættes til salg i fremtiden.

Medlemmerne spørger

Forbrugerrådet Tænk kan hjælpe dig som medlem:

- hvis du tror eller mener, at du er blevet snydt af en forhandler.
- hvis det kniber med at forstå den kringlede håndværkerregning.
- hvis dit teleselskab prøver at løbe om hjørner med dig.
- hvis du har brug for hjælp til at forstå købeloven, markedsføringsloven og andre forbruger aftaler.
- hvis du har svært ved at finde rundt i vores test på www.taenk.dk
- hvis du har spørgsmål til vores produkttest.

Er du blevet snydt?

Alle forbrugere kan ringe til Forbrugerrådet Tænks rådgivning mandag til fredag, kl. 9.00-11.00, på tlf. 7741 7741.

Hvis du er medlem, får du adgang til udvidet rådgivning og vejledning på tlf. 7741 7777. Du kan:

- ringe mandag til fredag, kl. 9.00-15.00, på tlf. 7741 7777, og som medlem kommer du altid forrest i køen.

- få hjælp til at skrive en klage.

Find klageformularen her:

www.taenk.dk/medlemsblad/april-2018

- få betalt dit klagegebyr. Klager du til Forbrugerklagenævnet, skal du først gennem en mægling, der koster 100 kroner. Det gebyr betaler vi for dig som medlem.

Læs mere her:

www.taenk.dk/medlemsblad/april-2018

- skrive til os på medlem@fbr.dk, når det drejer sig om rådgivning inden for købelov, forbruger aftaler og markedsføring.

- skrive til os på red@fbr.dk, når det drejer sig om spørgsmål til artiklerne i bladet.

Er der tale om hakkede tomater eller tomatsauce?

Jeg blev opmærksom på, at Irmas økologiske hakkede tomater med oregano og basilikum (i brikker) indeholder både sukker og salt. I den neutrale version er der salt. Jeg synes ikke, det er i orden, at der ikke tydeligt står, at det er en sovs, man køber. Jeg vil gerne selv vælge mængden af salt og sukker og føler mig snydt, når jeg køber produktet og tror, at det ligesom normalt kun indeholder tomat.

Lone Kofoed Rasmussen, Søborg

SVAR Jeg har nu kigget lidt nærmere på både hakkede tomater med krydderier og deciderede pastasaucer.

Ingredienslisten på det produkt, som du har købt og troet var udelukkende tomater og krydderier, ligner meget ingredienslisten på pastasauce generelt. Mange hakkede tomater med krydderier indeholder salt, som du også nævner. Umiddelbart vil jeg sige, at produktet lægger sig tættest op ad en pastasauce, selv om de kalder det hakkede tomater. Samtidig ligger

produktet lidt imellem disse to typer af produkter og er derfor lidt i en gråzone, i forhold til om det er vildledende eller ej.

Der findes desværre ikke nogen varestandard for hverken hakkede tomater eller pastasaucer, og produktet har derfor ikke en falsk varebetegnelse som sådan. Dog vil jeg give dig helt ret i, at man som forbruger meget let kan blive snydt til at tro, at produktet bare er almindelige hakkede tomater med krydderier uden andet tilsat, hvis ikke man nærlæser bagsiden. Jeg ville bestemt heller ikke selv forvente at finde tilsat sukker i mine hakkede tomater.

Jeg synes bestemt, at du skal kontakte producenten og fremlægge dit synspunkt for dem angående dette produkt. Du må meget gerne give os en opfølgning, hvis du vælger at gå videre med det.

Vi gemmer dit konkrete produkt eksempel, da vi løbende arbejder med vildledning på fødevarerområdet.

Ida Boel Jacobsen, studentermedarbejder

Medlemmerne spørger

Købeloven i lommen

Mobilappen 'Købeloven – kend din ret' giver dig mulighed for hurtigt og enkelt at få svar på de mest almindelige spørgsmål om køb, købelov, klager og forbrugerrettigheder. Hent den gratis i App Store eller Google Play, så har du den lige ved hånden, når du står i butikken.

Læs mere her: www.taenk.dk/medlemsblad/april-2018

Blev vi lige forsøgt bondefanget på Gran Canaria?

Vi er lige kommet hjem fra ferie på Gran Canaria, hvor vi blev inviteret til at se et hotelprojekt med løfte om 'gaver' i form af en T-shirt og et smartwatch, som vi 'vandt' på et skrabelod. Efter 20 minutter i gratis taxa og to timers rundvisning på det utroligt flotte Anfi-hotel i Taurodalen kom det virkelige tilbud så. Vi skulle købe to ugers ferie til afvikling inden for de næste 18 måneder, men der skulle betales knap 30.000 kroner her og nu. Efter første gennemførte ferie ville vi være medlem af en klub, som giver adgang til millioner af billige overnatninger i hele verden.

Vi skrev ikke under, men et tysk par ved bordet ved siden af gjorde og fik straks serveret champagne. Vi fik en gratis taxa tilbage til den strandpromenade, hvor vi blev 'fanget' - og havde så brugt en formiddag på en meget speciel oplevelse. Har I hørt om denne direkte markedsføring før? Var vores dårlige maveforæmmelse forkert? Er det noget, man eventuelt skal advare om?

Mogens Laursen, Aalborg

SVAR Det er en situation, vi som forbrugerpolitisk organisation er bekendt med, og som vi har klare holdninger til.

Forretningsmetoden kan der stilles spørgs-

målstegn ved, da man som forbruger kan presses til at indgå en aftale, man egentlig ikke har lyst til, men metoden vil umiddelbart ikke være i strid med markedsføringsloven, såfremt forbrugeren er tilstrækkeligt oplyst om, at vedkommende samtykker til at modtage markedsføring.

Da episoden har fundet sted i Spanien og dermed uden for dansk jurisdiktion, kan der være juridiske forhold, vi ikke er bekendt med, hvorfor I med fordel kan rette henvendelse til Forbruger Europa, der har specialiseret sig i handel med andre EU-lande.

Forbruger Europa tilbyder gratis rådgivning til forbrugere og kan kontaktes telefonisk på telefon 4171 5200.

Peter Mørck Jørgensen, stud.jur.

Er det lovligt at melde mig ind i et abonnement?

Min kone har købt en vare på en hjemmeside og overså i den forbindelse, at der ved købet også blev tegnet en abonnementsordning hos firmaet. Der er nu trukket 85 kroner for den første måned. Kan vi få tilbageført denne betaling? Har I ellers nogen kommentarer om denne fremgangsmåde?

Flemming Otto Jensen, Birkerød

SVAR Den af dig omtalte hjemmeside udgør en såkaldt medlemsklub, hvor man via et medlemskab og en månedlig betaling af 85 kroner får adgang til at købe diverse produkter. Der har været en del klager fra forbrugerne over denne type medlemsklubber, da det kan være uklart for forbrugeren, at man har indgået en aftale om et abonnement.

Både Forbrugerrådet Tænk og Forbrugerombudsmanden har modtaget talrige klager over denne type virksomheder.

I dit konkrete tilfælde er du ikke klart og tydeligt oplyst om, at der kommer et abonnement oven i prisen på den enkelte vare. Endvidere har jeg været inde på hjemmesiden, og jeg vil mene, at markedsføringen ikke lever op til kra-

vene og kan anses for vildledende.

Du bør derfor kontakte Forbrugerombudsmanden i forhold til den ulovlige markedsføring. Forbrugerombudsmanden fører tilsyn med, at loven og regler udstedt i medfør af loven overholdes.

Du kan kontakte Forbrugerombudsmanden på forbrugerombudsmanden@kfst.dk og telefon 4171 5151 i tidsrummet 9-12.

Jamaal Mahamud, stud.jur.

Kan den aftalte pris bare ændres?

Min søn har forudbestilt en vare i en butik, der sælger computerspil, og har en bekræftende mail på bestillingen med en vejledende pris på 799 kroner. Da varen kommer, er prisen steget til 1.199 kroner. Butikken siger, at når de skriver vejledende pris, må de gerne ændre den på trods af anden aftale. Jeg kan se på en forbrugeranmeldelsesside, at vi bestemt ikke er de eneste, det er sket for. Har butikken ret til at gøre sådan?

Helle Koch-Houmann, Frederikssund

SVAR Ud fra det oplyste vil jeg mene, at du har indgået en bindende aftale med butikken om køb af produktet til den annoncerede pris på 799 kroner, taget i betragtning at du har foretaget og modtaget en ordrebekræftelse på købet samt i øvrigt ikke er i ond tro om prisen eller tilbuddet.

I denne sag er der desværre ikke mulighed for at gå til Forbrugerklagenævnet og få gennemtvunget tilbuddet/aftalen, da prisen på 799 kroner ligger under klageinstansens minimumsgrænse på 1.000 kroner.

Jeg vil anbefale jer at holde fast i, at tilbuddet og aftalen er bindende, og kræve produktet leveret som aftalt af forhandler. Hvis I ikke kan blive enige med butikken, vil en småsagsproces hos domstolene være næste trin.

Jamaal Mahamud, stud.jur.

Camilla Packert Hansen,
stud.jur.

Ida Boel Jacobsen,
studentmedarbejder

Peter Mørck Jørgensen,
stud.jur.

Jamaal Mahamud,
stud.jur.

Mikkel William Nielsen,
projektleder, Test & Analyse

Lea Markersen,
jurist

Skal der ikke være lidt flere kirsebær i kirsebærvin?

Jeg så en flaske kirsebærvin i en af de større supermarkeds kæder i dagene op til jul - og til en helt fantastisk lav pris. "Lyder det for godt ...," skriver Forbrugerrådet Tænk jo, så jeg tjekkede bagetiketten: "Æblevin med 0,4 procent kirsebærkoncentrat". Supermarkedet svarede på min mail til dem, at "det er ganske normalt, en traditionel metode".

Må man virkelig kalde et produkt med kun 0,4 procent af kirsebær i for en kirsebærvin? Måske skulle navnet ændres til et af de følgende: surrogatvin eller pullimutvin. Men salget ville måske være et ganske andet derefter.

Ricky Qvist, Ringsted

SVAR Ja, det må man desværre godt. Vi har tidligere kigget på forskellige kirsebærvine og er bestemt enige med dig. Det er en gråzone at have produkter, som er navngivet efter en ingrediens, der knap nok er at finde i produktet.

Vi udtalte os også om kirsebærvin i december i en artikel: www.jyllands-posten.dk/protected/premium/indland/ECE10098847/populaer-juledrik-er-hoppet-i-faareklaeder

Der findes følgende om varebetegnelsen for frugtvin i Fødevarestyrelsens vejledning:

"Varebetegnelsen for produkter, der er fremstillet ved gæring af frugter, kan være "frugtvin" eller "[navnet på frugten]vin", f.eks. "kirsebærvin". Frugtvin er som udgangspunkt fremstillet ved gæring af most af den frugt/de frugter, der angives i varebetegnelsen."

På den anden side har Fødevarestyrelsen i en konkret sag vurderet, at varebetegnelsen 'kirsebærvin' også kan anvendes på et produkt, hvor gæringen er sket på en anden frugt end kirsebær, men hvor det fremgår af ingredienslisten, at produktet indeholder kirsebærssaft.

Det er derfor ifølge Fødevarestyrelsen ikke vildledende at kalde vinen fra supermarkedet kirsebærvin, fordi det fremgår af ingredienslisten, at den er fremstillet primært af æbler og ikke kirsebær.

Det er desværre ofte sådan, at producenter vælger at navngive deres produkt ud fra, hvad det smager af, og ikke hvad det indeholder mest af. Det gør det svært for forbrugerne at gennemskue, hvad det reelt er for et produkt, de køber, uden at skulle være nødt til at nærlæse produktets bagside. Fra et forbrugerperspektiv er dette bestemt et problem, som vi løbende arbejder på at forbedre.

Ida Boel Jacobsen, studentmedarbejder

Kan jeg fortryde mit køb af badekar?

Jeg underskriver en købsaftale på et hæve-sænke-badekar, som vil blive leveret i uge 2 2018. Karret bliver ikke leveret i uge 2, men vil i stedet blive leveret i uge 5. I mellemtiden har jeg fortrudt, og jeg henvender mig til firmaet og forsøger at annullere aftalen, men det lader sig ikke gøre, da karret er sat i produktion. Jeg er klar over, at jeg ved kontraktens underskrivelse har frasagt mig fortrydelsesret, men jeg håber, at den manglende rettidige levering gør det muligt for mig at fortryde købet.

Lotte Garstad, Hørsholm

SVAR Ud fra, hvad du skriver, foreligger der forsinkelse fra butikkens side. Jeg vil derfor anbefale dig, at du skriver en mail til butikken, hvor du oplyser, at din vare ikke er kommet til tiden. Dermed har du dokumentation for, at du har gjort butikken opmærksom på problemet.

I din mail kan du give butikken en frist til at levere. Fristen skal være inden for rimelig tid. Normalt vil en uge være en rimelig frist, men det afhænger af, hvor lang tid der allerede er gået, og hvilken vare der er tale om. Det er mere sandsynligt, at den bliver overholdt, hvis du giver butikken lidt tid til at reagere. Det vil også stille dig bedre i en eventuel klagesag i fremtiden.

Derudover kan du skrive, at du ønsker at ophæve købet og få dine penge retur, hvis butikken ikke leverer din vare inden for den nye frist.

Leverer butikken ikke dine varer inden for en ny, rimelig leveringsfrist, skal du kræve at få dine penge tilbage.

Butikken skal tilbagebetale pengene til dig hurtigst muligt og helst med det samme.

Jeg håber, det gav svar på dit spørgsmål. Du er velkommen til at kontakte os, hvis du har yderligere spørgsmål.

Camilla Packert Hansen, stud.jur.

Er jeg blevet godt rådgivet om fladskærmen?

Jeg overvejer køb af en fladskærm på 49 tommer. En sælger hos en af de store varehuskæder, der sælger forbrugerelektronik, oplyser, at en opdateringsfrekvens på 50 Hz ikke er nok, og at den skal være på mindst 100 Hz. Er det korrekt? Og hvilken indflydelse har det på daglige udsendelser?

Gunnar Christensen, Ribe

SVAR Tv-signalet, som du modtager via kabel eller antenne, er 50 Hz (det vil sige 50 billeder i sekundet). Det kan alle tv'er vise. I nogle tilfælde sælges fladskærme på at være 100 Hz eller 200 Hz, men det er ikke en garanti for, at billedet bliver bedre. I de tilfælde sørger skærmen selv for at indsætte de ekstra billeder ud over de 50, som findes i originalsignalet. Det kan potentielt give et bedre og mere flydende billede, men det kan også gå den anden vej, hvor det virker hakkende. Det kommer an på, hvor god skærmen er til at 'opfinde' og indsætte de ekstra billeder.

Medlemmerne spørger

7741 7777

Brug dit eksklusive medlemstelefonnummer, så kommer du altid forrest i køen!

Jeg vil i øvrigt gætte på, at det 50-Hz-tv, som du har set i varehuskæden, er billigere end det på 100 Hz, som sælgeren prøver at overtale dig til at købe. Vær kritisk over for sælgeren og spørg eventuelt, hvorfor butikken har fladskærme på hylderne, som ikke har nok hertz.

Hvis du ender med at købe et fjernsyn, som hævder at virke med 100 Hz eller mere, kan du ofte slå funktionen, som giver ekstra billeder, fra. Det er faktisk noget, som vores testlaboratorium i mange tilfælde anbefaler.

Mikkel William Nielsen, projektleder

Skal jeg forhåndsgodkendes til rejseforsikring hele tiden?

Vi skal på en uges ferie til Spanien. I vores rejsebetingelser står der, at hvis man har en kronisk sygdom, skal man have en forhåndsgodkendelse. Jeg har en kronisk sygdom og har fået den samme mængde medicin, siden jeg fik diagnosen. Jeg dyrker tennis og golf hele året.

Kan det virkelig være rigtigt, at man, hver gang man skal rejse, skal have en medicinsk forhåndsgodkendelse? Jeg tager for eksempel en dagstur til Sverige på indkøb eller for at spille golf med venner.

En medicinsk forhåndsgodkendelse koster op til 200 kroner. Er det ikke rimeligt, at hvis man fungerer normalt og har en kronisk sygdom, der kun kræver kontrolbesøg hos læge eller hospital, skal man kunne få en godkendelse, indtil der er ændringer i medicin eller tilstanden?

Leif Hansen, Ishøj

SVAR Nu kender jeg af gode grunde ikke dine forsikringsbetingelser, men i en række af de rejseforsikringsbetingelser, som jeg løbende har stiftet bekendtskab med, bliver omdrejningspunktet det her med, om din eksisterende kroniske lidelse er i en stabil og god fase i to måneder op til afrejse. Således hvis du har en sygdom, som er i en stabil og god fase, og du for eksempel ikke før afrejse har været indlagt, fået ændret medicin, har været hos lægen ud over til almindelig kontrol og så videre, vil det

næppe kræve en forhåndsgodkendelse. Det er kun, når din tilstand forværres, eller der sker ændringer i øvrigt, at en forhåndsgodkendelse typisk kommer på tale.

Men igen - jeg kender IKKE dine forsikringsvilkår, så det kan sagtens være, at noget andet gælder for dig.

Så tjek betingelserne - og skriv til dit selskab, og spørg ind, hvis betingelserne ikke besvarer dit spørgsmål.

Lea Markersen, jurist

Må en parkerings-app sladre om lokation?

En parkerings-app har den praksis, at hvis en bil, som man har tastet ind i appen, kører ind på et parkeringsområde, får man en sms om, hvorvidt man vil starte en parkeringsbetaling hos dem "bare med et klik".

Jeg kontaktede dem, da jeg blev noget pikeret over, at jeg principielt kan se, hvor min kæreste eller veninde er, uden at opsøge denne information selv. Jeg har begge deres biler i min parkerings-app (og min mors, min papfars og min vinduespudders biler), fordi jeg af og til betaler

parkeringen for dem.

Selskabet bag appen henviste til det selskab, der varetager parkeringen, og jeg har ikke kunnet få et konkret svar ud af dem.

Hvad mener Forbrugerrådet Tænk om, at jeg får en sms, hver gang en af de biler, jeg har oprettet i min parkerings-app, kører ind på for eksempel parkeringsområdet ved et indkøbscenter? Er det på kant med lovgivningen i forhold til beskyttelse af privatliv eller persondata?

Gitte Nielsen Laursen, København S

SVAR Jeg forstår udmærket godt dine overvejelser om beskyttelse af persondata i forbindelse med brug af den pågældende parkerings-app. Vi har hidtil ikke haft berøring med denne parkerings-app. En udtalelse om, hvorvidt anvendelse af parkerings-appen er på kant med persondataloven og dermed beskyttelse af forbrugernes privatliv og persondata, kræver en konkret afprøvning og vurdering af appen.

Jeg vil derfor anbefale dig at kontakte Datatilsynet, som er tilsynsmyndighed på området. Datatilsynet kan kontaktes på telefon 3319 3200, hverdage 9-12 og 13-15. E-mail: dt@datatilsynet.dk
Jamaal Mahamud, stud.jur.

Afgørelser fra klagenævn

Du har som forbruger mulighed for at klage over en vare eller en tjenesteydelse. Når du ikke bliver enig med den erhvervsdrivende, kan du ofte få hjælp fra et klagenævn. Her bringer vi eksempler på afgørelser fra disse klagenævne.

Giver plettet hår kunden pengene tilbage?

ANKENÆVN: Forbrugerklagenævnet

KLAGEN

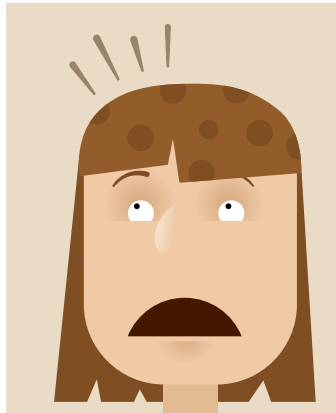
En forbruger besøgte en frisør og fik farvet og klippet hår for 1.260 kroner. Efterfølgende var forbrugeren ikke tilfreds med hverken klipningen, som var skæv, eller farvningen, som var ujævn, og henvendte sig til frisøren med en klage. Frisøren opfordrede til lige at vente et par dage og se, hvordan håret udviklede sig, og så ellers vende tilbage, så de kunne se, hvad de kunne gøre.

Forbrugeren ønskede ikke at vente, og gik derfor ind til en anden frisør og fik farvet og klippet håret. Forbrugeren henvendte sig til den første frisør og bad om at få de 1.260 kroner tilbage, hvilket frisøren afviste, og forbrugeren bragte sagen for Forbrugerklagenævnet.

AFGØRELSE

Forbrugeren får ikke medhold.

BEGRUNDELSE: Et af principperne bag forbrugerens reklamationsret er, at den forretningsdrivende har ret til at forsøge at afhjælpe problemet med den vare eller ydelse, som er leveret.

I denne sag er ankenævnets sagkyndige enig i, at farvningen er ujævn og plettet, og klipningen er skæv. Dermed er den ydelse, som forbrugeren har fået, ikke fagmæssig korrekt udført, og forbrugeren har ret til at få sine penge tilbage.

Men, fordi frisøren flere gange har opfordret forbrugeren til at komme tilbage, så frisøren kunne se problemet, og forbrugeren ikke gjorde dette, er frisøren blevet afskåret fra sin ret til at forsøge at afhjælpe problemet. Derfor får forbrugeren ikke medhold og skal ikke have sine penge retur.

Kan købet af personlig træning fortrydes?

ANKENÆVN: Forbrugerklagenævnet

KLAGEN

En forbruger bestiller hos en træner et forløb med personlig træning for 5.000 kroner. Købet foregår over telefonen, hvorefter forbrugeren overfører betalingen. Herefter sender træneren en ordrebekræftelse med handelsbetingelser, hvor der blandt andet står: "Bemærk vedrørende bestilling af kost og træningsprogram eller ved aftale om coachingforløb, at fortrydelsesretten bortfalder, da dette omfatter materiale, der er udformet individuelt ud fra dine specifikationer."

Forbrugeren fortryder efter en uge købet og henvender sig til træneren for at fortryde købet og få sine penge tilbage. Det afviser træneren, og forbrugeren bringer sagen for Forbrugerklagenævnet.

AFGØRELSE

Forbrugeren får medhold.

BEGRUNDELSE: Ifølge forbruger-aftaleloven gælder reglerne om fortrydelse af køb kun ved aftaler indgået ved fjernsalg. I og med at salget af træningsforløbet er foregået over

telefon, er der tale om fjernsalg, hvor forbrugeren som udgangspunkt derfor har 14 dages fortrydelsesret.

Reglerne om fortrydelsesret gælder ikke for levering af varer, som er fremstillet efter forbrugers specifikationer eller har fået et tydeligt personligt præg.

Men i denne sag vurderer ankenævnet, at købet er fortrudt, inden levering er påbegyndt, og der er efter det oplyste ikke tale om et produkt særligt tilpasset. Derfor kan forbrugeren fortryde købet, og få de 5.000 kroner tilbage.

SÅDAN KLAGER DU:

Der er i Danmark 20 godkendte klagenævne. Hvis der findes et privat klagenævn for klagen, for eksempel Pakkerejse-Ankenævnet, skal klagen rettes til det klagenævn. Hvis der ikke

findes et klagenævn, kan du måske rette klagen til Forbrugerklagenævnet, der er et offentligt klagenævn. Hvis du vil klage til et af de private klagenævne, skal du først have forsøgt at løse problemet direkte med butikken. En sagsbe-

handling er udelukkende skriftlig. Du skal altså ikke fremlægge sagen mundtligt over for klagenævnet eller den erhvervsdrivende, som du klager over. Oftest koster det et gebyr på 150-400 kroner at få en klage behandlet.

På www.taenk.dk/klagenavn kan du se en komplet oversigt over de 20 klagenævne samt læse detaljer om, hvordan du klager, og hvad det koster.

Uafhængige og videnskabelige Test & guider

190 | April | 2018

Find alle test på
www.taenk.dk

Hakkede tomater

Side 7

Testen af smag og indhold af problematiske stoffer i 12 dåser med hakkede tomater viser, at de dyre dåsetomater langt fra er bedst.

Emballage til kager

Side 25

Pap og papir, som kager er bagt eller pakket ind i, kan være behandlet med problematiske fluorstoffer. De blev fundet i flere af 21 testede kager.

Anticellulitis-cremer

Side 30

Nogle cremer lover at reducere appelsinhud. Men effekten af fem testede cremer viser sig at være meget begrænset.

Elektriske tandbørster

Side 34

Forbrugerrådet
Tænk
Bedst
i test

Elektriske tandbørsters evne til at rense tænderne afgøres i høj grad af børstehovedet. Testvinderen er blandt de billigere af 16 testede modeller.

Støvsugere

Side 38

Forbrugerrådet
Tænk
Bedst
i test

Stadig skrappe regler for elforbruget for støvsugere gør motorerne mindre og mindre, og nu begynder det at kunne ses i tæpperne, der ikke bliver helt rene. Testvinderen koster over 7.000 kroner, men for omkring 1.000 kroner kan du få andre støvsugere, der er næsten lige så gode.